Anul IV — Arad, Joi 8|21 Maiu 1914. — Nr. 100

ABONAMENTUL
Pe un an . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . 40.— franci
Telefon
pentru oraş şi interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA
Strada Zrinyi N-rul 1.a
INSERŢIUNILE
se primesc la administraţie.
Mulţumite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil.
Manuscrise nu se înapoiază.

Solidaritatea tuturor Românilor.

Douăzeci de subofiţeri români din armata austro-ungară vreau să meargă în Epir sub comanda generalului Culcer.

Arad, 20 Mai.

In armată se concentrează de obicei elementele cele mai de valoare ale ţărănimeii noastre, atât sub raport fizic cât şi sub raport intelectual. Iată, pentruce dăm o deosebită importanţă scrisorii pe care o publicăm în rândurile de mai la vale. Ea e scrisă de nişte soldaţi români şi încă de nişte subofiţeri dintr'un regiment şi dintr'o garnizoană pe cari nu le dăm publicităţii din motive cari se înţeleg. Bravii noştri subofiţeri, înduioşaţi de soarta fraţilor lor macedoneni măcelăriţi la Coriţa, ar merge să-i scape de urgia grecească, să-i răzbune. Sângele lor le clocoteşte în vine auzind că Aromânii cad ucişi într'o ţară care nu-i poate apăra. S'ar duce, deci, ei să se jertfească. Scrisoarea aceasta este cel mai clasic document al solidarităţii noastre naţionale despre care am scris în atâtea rânduri. Ea e cu atât mai de preţ, cu cât Aromânii sunt mai îndepărtaţi de noi în spaţiu decât alţi Români, cu cât ţărănimea noastră nu vine absolut de loc în contact material cu ei. Câtă depărtare de aci dela Tisa până colo, jos, în Balcani, în Epir! Şi totuşi legăturile se păstrează. Da, fiindcă sufletul nu cunoaşte depărtări. El îmbrăţişează universul cu aripile lui divine. Suntem adânc impresionaţi de gestul românesc al flăcăilor noştri şi-i lăsăm pe ei să vorbească, aşa cum ştiu ei, pe limba lor. Facem numai nişte neînsemnate corecturi ortografice:

Aşadar:

— — — — — — — —

„Douăzeci de subofiţeri (dela fruntaş până la sergent) dela regimentul... din... ne-am hotărît ca să ne adresăm Dvoastră ca să binevoiţi a interveni la ministrul de răsboi ca să ne lase să plecăm vre-o 240 de soldaţi (dintre cari cam 20—30 suntem subofiţeri) în Coriţa, *ca să luăm la răspundere bandele greceşti, ce au făcut şi unde ni-s fraţii măcelăriţi câneşte?*

Numai atâta vă rugăm să cereţi dela minister să ne permită să mergem gratis până la graniţa României. Mondure nu ne trebuie că d. general Culcer *ne dă şi uniformă şi muniţiuni şi ofiţeri. Şi ne rugăm să spuneţi şi aceea, că ofiţeri nu ne trebuie de aci numai pe d. căpitan.... dela regimentul.... şi pe d. sublocotenent... dela regimentul...*

Alţii nu ne trebuie, de aceea, că nu ne pot conduce la un rezultat victorios.

Suntem pe deplin convinşi, că d. general Culcer ne dă şi ofiţeri şi de toate, iar pe domniasa îl cerem ca comandant-şef.

Dacă ni se permite, apoi facem apel către toţi soldaţii noştri din Ardeal şi Ungaria că încă nu ştiu toţi. In.... am spus până acum numai patrioţilor dintr'un sat şi la ăi mai buni prieteni că ni frică să nu fie vreun spion să ne spună la vre-un ofiţer străin şi să ne strice planul.

1. Timpul care îl stăm acolo nu pretindem să ni-l socotească aici.

2. De aicea până în Bucureşti mergem în hainele noastre civile.

3. Mergem în uniforma de Dorobanţi, *nu vrem la nici un caz să mergem în hainele Austro-ungare.*

4. In trupa noastră nu luăm numai oameni curajioşi şi Români şi cari sunt distinşi pentru puşcat cu un şinor roşu sau galben.

5. In timpul cât nu suntem aici nu recunoaştem ca rege pe Francisc I., ci pe Alt. Sa Reg. (? N. R.) Carol al României.

Ne rugăm să spuneţi punctele acestea cinci să nu zică ministeriu că lui nu-i spunem ce vrem să facem.

Dacă ne lasă să mergem atunci toţi aceia ne deobligăm a plăti 5 ani după miliţie statului 5 cor. anual pentrucă ne lasă (să înţelege care nu vom cădea).

Deocamdată nu scriem mai multe până nu vedem ce zice d. Kobratin (? N. R.) min. de răsboi.

Vă rugăm să interveniţi cât se poate de energic.

Cu deosebită stimă douăzeci de subofiţeri Români din reg..... gar....

P. S. *Ne rugăm a ne răspunde cât mai urgent ca să scriem la Domniasa generalul Culcer.*

— — — — — — — —

Acum, fireşte, trebuie să adaugăm unele explicări la scrisoarea aceasta care ar putea fi răstălmăcită de răuvoitori. In primul rând trebuie să atragem atenţia că acei cari scriu sunt nişte ţărani naivi cari habar nu au de politică, de forme de stat, de legi şi graniţe. Ei ştiu atât că fraţii lor din Epir sunt primejduiţi în existenţa lor, că nu au armată care să-i apere şi că datoria lor, prin urmare, este să plece la locul cu primejdia. Conştiinţa lor de Români le porunceşte aceasta. Că „Kobratin" s'ar învoi la aşa ceva, vor fi trăgând şi ei la îndoială, după slabele informaţii ce le au. „Kobratin" ar putea să trimită o armată în Epir, dar ar putea să trimită una alcătuită din alte naţionalităţi, iar bravii noştri subofiţeri ar vrea să se bată ei pentru fraţii lor. Tocmai de aceea ne şi roagă să intervenim noi pe lângă el. Bieţii soldaţi, nu ştiu că dela noi până la „Kobratin" sunt atâtea căi de umblat, lungi şi întortochiate, încât nici noi, ca şi ei, nu le putem străbate. Şi fiindcă au această îndoială, nelămurită, de altfel, ei aleg o cale, după părerea lor, mult mai netedă: armata română. Această armată în anul trecut a depăşit graniţele României, a fost în stare de răsboi, şi în drumurile ei străiucite s'a apropiat mult de munţii Pindului unde astăzi mor Aromânii noştri. Generalul Culcer, transilvănean de origine, s'a distins în întreagă campania. Pe el îl vreau de comandant şi subofiţerii noştri. In armata română ar voi ei să intre pentru a-şi apăra fraţii. Sub proteguirea armatei române s'au aşezat, de altfel, Aromânii totdeauna. Numai prin armata română s'ar putea salva trista stare a lor. Aşa cred, cel puţin, subofiţerii noştri....

In scrisoarea lor, bravii noştri flăcăi, îşi exprimă dorinţa de a merge în haine de dorobanţi, deoarece ei nu „recunosc" în vremea cât s'ar lupta în Epir de domnitor pe regele nostru Francisc Iosif I-iul, ci pe „Al. S. Regală" Carol I-iul al României. Am vrea să nu se dea un înţeles tragic acestei dorinţi. Suntem aproape siguri că ea nu vrea să spună decât că soldaţii noştri sunt absolut hotărâţi să apere pe fraţii lor din Macedonia. Ea este o consecinţă a procesului sufletesc analizat mai sus. De altfel chiar ei mărturisesc că după ce şi-ar face datoria s'ar întoarce iar acasă să slujească mai departe slujba împăratului: — „Timpul pe care îl stăm acolo nu pretindem să ni-l socotească aici", zic în punctul prim. Va să zică jurământul pe care l'au jurat ei odată nu voiesc să-l calce. Aceasta este, de altfel, şi firea ţăranului nostru, supus tradiţional al dinastiei de Habsburg. Hotărârea lor de a rămâne credincioşi ţării lor se manifestă, în sfârşit, mai doveditor prin declaraţia că sunt gata să plătească dare în cinci ani dearândul, câte cinci coroane, pentru vremea cât au stat departe de locul în care i-a aşezat o lege şi naşterea lor.

Din întreagă scrisoarea s'ar putea extrage o oarecare pornire spre conspiraţie. Numai un necunoscător al sufletului ţărănesc ar fi însă în stare de o astfel de interpretare. Fantezia ţărănească îmbracă toate lucrurile din lume într'o haină a tainei. Nu, noi nu găsim nimic de escepţionat în gestul flăcăilor noştri. Dimpotrivă, le aplaudăm generozitatea avântată şi mai ales sentimentul profund al solidarităţii naţionale cu Românii de pretutindeni, după cum le condamnăm, fireşte, dacă cere trebuinţa, nevinovatele greşeli de formă...

Mare magazin de vehicule şi maşini de imbăţit cu abur.

Apărătorul minorităţilor.

Arad, 20 Mai.

Nici de data asta contele Berchtold nu a lipsit să se ridice, în expozeul său pentru apărarea minorităţilor naţionale din Balcani. Cu inima ruptă de durere, cancelarul austro-ungar a constatat din nou, ca şi în expozeul său trecut, că „noua împărţire teritorială nu se conformează graniţelor etnice" din peninsulă.

Apărarea minorităţilor, hotărîtă în reuniunea ambasadorilor din Londra, ar trebui să fie, în această privinţă, un avertisment, isprăvi contele Berchtold pasajul acesta din expozeu.

Iată deci un principiu care este nou, cel puţin în manifestaţiile politicei noastre conducătoare: apărarea minorităţilor naţionale. Nu este întâia oară, ce e drept, că ministrul nostru de externe se ridică în numele acestui principiu. In expozeul său din toamna anului critic 1912, el rostise un cuvânt de apărare pentru Albanezii ameninţaţi atunci de a fi înghiţiţi de lăcomia Serbiei cuceritoare. Mai târziu, în toamna trecută, îl auzim protestând împotriva cutropirii Macedoniei bulgăreşti prin nedreapta ei împărţire între Sârbi şi Greci.. Şi acum a treia oară ministrul nostru nu pregetă a-şi manifesta adânca sa durere pentru Bulgarii şi Albanezii, ajunşi sub Sârbi şi Greci.

Avem un sentiment de sinceră admiraţiune pentru statornicia cu care contele Berchtold îşi ridică glasul îndurerat în interesul minorităţilor naţionale din Balcani. Ministrul are toată dreptatea. Noile graniţe politice din Balcani nu corespund hotarelor etnice. Sumedenie de Bulgari şi Albanezi se află sub stăpânire sârbească şi grecească. După un fruntaş bulgar, Dr. Alexandru Balabanov, profesor universitar în Sofia, numărul macedo-bulgarilor supuşi Greciei, prin pacea de Bucureşti, ar fi de 350.000, iar al celor din Serbia nu mai puţin de 600.000. Deci aproape un milion de Bulgari cari azi gem sub jugul greco-sârbesc. Dacă vom scădea chiar din această cifră inevitabilul coeficient de exagerare al cifrelor din Balcani, vor rămâne, totuşi, de sigur, destui Bulgari, subjugaţi biruitorilor din al doilea răsboi balcanic.

Cât pentru Albanezi, ei stau şi mai rău. Numărul total al poporului albanez se ridică la o cifră care variază între 2 şi 3 milioane, după diferitele „statistici" balcanice. Oricare din aceste două cifre ar fi mai aproape de adevăr, e sigur că majoritatea Albanezilor azi se află în afară de hotarele noului stat a cărui poporaţie totală e evaluată abia la 800.000 de suflete, cuprinzând şi pe Românii şi Grecii aflători în ţară.

Contele Berchtold are deci toată dreptatea să deplângă în cuvinte calde şi mişcătoare soartea acestor poporaţii, ajunse — câtă ironie — tocmai în urma unui răsboi de emancipare naţională, sub apărarea unor cârmuiri străine. Ce păcat însă că Excelenţa Sa şi-a cheltuit toată duioşia, tot sentimentalismul umanitarist pentru Bulgari şi Albanezi, fără să mai păstreze nimic pentru minoritătile naţionale din alte ţări, de pildă din Austria şi Ungaria. Să-i amintim că nu trebuie să alerge departe, în Balcan, când aici, în ţările cari au fericirea de a fi conduse de el însuş, găseşte destul teren de activitate pentru apărarea minorităţilor. Ii amintim şi noi vorba lui Goethe: **Warum in die Ferne schweifen, liegt das Gute doch so nah...**

Cu deosebire frumoasa şi nenorocita Ungarie ar fi pentru dânsul un minunat câmp de activitate. La dreptul vorbind, aici nici nu ar fi vorba de apărarea minorităţilor, ci de a majorităţii, asuprită, umilită, despoiată, schingiuită de o minoritate îndrăzneaţă şi uzurpătoare.

Cum se face că, cu toate astea, contele Berchtold apărătorul călduros al minorităţilor din Balcani nu are un singur cuvânt de apărare pentru majoritatea prigonită şi nedreptăţită acasă la el? Cum, adecă ceeace în Balcani e nedrept şi reprobabil, la noi acasă e drept, frumos şi moral? Aceea ce în Balcani creiază o situaţie primejdioasă, tulburătoare, pentru tot viitorul Europei, în Ungaria e necesar şi un element de linişte şi echilibru, o chezăşie a păcii europene? Ce judecată sucită, ce logică răsturnată cu fundul în sus, în expozeul şi în gândirea unui ministru!

Ce e drept, în expunerea contelui Berchtold este o observaţie care pare a preîntâmpina această obiecţiune. Spre a-şi motiva intervenţia sa puţin obişnuită în interesul minorităţilor naţionale din Balcani, ministrul spune că „transformările politice recente nu s'au putut săvârşi fără acele fenomene adânc regretabile cari formează obişnuitele mijloace de acţiune ale propagandei naţionale din Balcani".

Contele Berchtold pare a ne spune aici că este o mare şi adâncă deosebire între luptele naţionale din Balcani şi acele din Austro-Ungaria. La noi „obişnuitele mijloace de acţiune ale propagandei naţionale din Balcani" lipsesc. Cuţitul, revolverul, bandele de comitagii şi poterele administraţiei, dinamita şi satele incendiate nu au aici rolul lor zilnic şi hotărîtor. O deosebire mare, pare a spune ministrul, care justifică intervenţia diplomaţiei, îngrijată de pacea ameninţată a Europei.

Argumentaţia asta nedibace se întoarce însă împotriva autorului ei însuş. Prin urmare, vor conchide popoarele subjugate din monarhie, spre a obţine intervenţia diplomaţiei şi a pune odată capăt suferinţelor noastre, nu ne rămâne decât să alergăm şi noi la mijloacele de propagandă ale luptelor naţionale din Balcani. Neghiobia noastră de a nu uza decât de mijloace blânde şi civilizate în acţiunea politică e unica pricină a prelungirii suferinţelor noastre. Ele nu pot să stârnească decât cel mult zimbetul de dispreţ al oamenilor politici serioşi, ele trebuie să le pară expresia unei neputinţi, a unor sforţări ridicole. Cuţitul şi revolverul, bomba şi dinamita — ele da, vor „impune" diplomaţiei, nu însă nişte biete discursuri şi articole academice.

Şi atunci, se înţelege că în mintea fiecărui om care suferă de miile de forme ale asupririi naţionale va răsări şi ultima consecinţă logică: să încetăm cu organizarea politică şi să o înlocuim cu formarea de bande revoluţionare; să părăsim tribuna oratoriei infructuoase şi deşerte şi să alergăm cu arma în mână, în codrii verzi ai haiduciei sau la baricade; nu cuvântul, nu argumentul şi votul politic, ci pumnul şi bomba, acestea trebuie să ne fie arma. Numai ele sunt eficace. Ne-o spune însuş ministrul. Numai cu ele vom „impune" diplomaţiei. Să tulburăm pacea Europei, să răsturnăm totul, din praful ruinelor va răsări dreptatea noastră repede. In lături cu risipitorii de vorbe frumoase şi civilizate, în lături cu Maniu şi Vaida, Goga şi Goldiş, faceţi loc lui... Cătărău şi Chirilov!

Cătărău şi Chirilov, iacă salvatorii noştri. Voi cei ce ne conduceţi azi în politică, sunteţi nişte bieţi cârpaci, daţi loc măieştrilor... bombei şi dinamitei. Voi aţi introdus în luptele noastre naţionale cel mai primejdios lucru: cultura bunelor manieri. Aţi corrupt curăţenia primitivă a moravurilor noastre politice, civilizându-le. Horea şi Cloşca, Avram Iancu şi mai ales Axente, ei toţi nu cunoşteau sau nu întrebuinţau armele parlamentarismului; ei nu erau **von des Gedankens Blässe angekränkelt**. Pentru aceea opera lor a fost plină de roade: au plivit câmpiile frumosului Ardeal, de multă neghină, restabilind în multe locuri curăţenia hartei etnografice...

Veniţi să le cântăm acum osana, să le înălţăm un imn de preamărire. Nu noi îl înstrunim — cum am îndrăzni să o facem când procurorul şi puşcăria ne rânjesc atât de aproape? — dar, în sfârşit, un ministru al ţării, cel dintâi sfetnic al coroanei s'a găsit să-l cânte, nu tare, nu pe faţă (e doar diplomat!), dar destul de lămurit ca să-l înţelegem şi să-l prindem, să-l îngânăm şi să-l repetăm pe toate drumurile, la toate răspântiile, ca să-l banalizăm ca pe o arie plină de înţeles, auzită la un teatru.

Vedeţi ultimele consecinţe logice ale discursului ministerial. Sunt rodul unei politici de ipocrizie, şi falşitate perversă; sunt rezultatul unor moravuri „diplomatice" de a adopta sau de a părăsi un principiu, nu după convingere, ci după nevoia momentului şi a situaţiei. Aşa a ajuns contele Berchtold să atace în Balcani aceea ce este temelia însăş a monarhiei: stăpânirea şi jugul străinismului, şi să susţie principiul apărării minorităţilor naţionale, atât de mult călcat în picioare, atât de grav jignit în Austro-Ungaria poliglotă faţă cu **majoritatea** poporaţiunii.

Dar istoria nu cunoaşte în evoluţia ei oportunismul miniştrilor. Ea nu adoptă şi părăseşte principiile ca diplomaţii. Mersul ei înainte urmează după aceleaşi norme neschimbate. Ea va rămâne pe calea dreaptă şi simplă a evoluţiilor naţionale şi atunci când contele Berchtold sau alţi miniştri o vor fi părăsit de mult pe drumul lor plin de cotituri şi zigzag-uri „diplomatice". Şi aceasta e ceeace ne mângâie, ne linişteşte şi ne dă încredere în viitorul nostru.

Cazul Mangra şi ziarul „La Politique". Cetim în organul oficios al partidului conservator-democrat din regat:

„Academia Română ca ori ce academie ce se respectă este o înaltă persoană căreia nu-i place să se vorbească adesea despre ea. Elaborează afacerile sale de ştiinţă şi erudiţie într'un cerc restrâns de amici fideli şi discreţi. A intervenit însă o cauză într'adevăr gravă, pentru a o face să iasă din serenitatea sa obişnuită, în cele din urmă trei zile ale săptămânei trecute. A trebuit ca atitudinea provocătoare a dlui Mangra să fie foarte hotărîtă pentru a decide calmul areopag să voteze împotriva lui o excomunicare temporară. Această anatemă excepţională în analele Academiei nu a satisfăcut pe deplin opinia publică, care s'a manifestat cu o impetuozitate juvenilă, aceasta-i adevărat, însă legitimă, prin demonstraţiile studenţilor".

„La Politique" expune apoi comunicarea despre renegaţi a dlui Iorga publicată în nrul de ieri al ziarului nostru, apoi continuă:

„Presa română a fost unanimă în a condamna conduita echivocă a vicarului dela Oradea-mare. Ceea ce este însă şi mai semnificativ, e că presa austriacă şi cea ungurească, n'a putut să recunoască cât a fost de inoportună şi greşită atitudinea ei, neascunzând — în cea mai mare parte — puţina sa stimă pentru persoana în cauză. (Mangra. N. R.) Mai întâi toate vizitele sale, toate interviewurile cerute sgomotos dela personalităţile mar-

cante ale fării, tot acest aparat de reclamă, servesc rău pe d. Mangra, chiar şi faţă de cei mai devotaţi amici ai lui. El se află în calea greşelilor, care nu se poate rescumpăra decât printr'o lungă tăcere. D. Mangra a pierdut, fără îndoială, pentru multă vreme dreptul de a vorbi la Academia Română şi ar face bine să nu-şi mai ridice glasul nicăiri în întreagă ţara românească".

Atragem atenţiunea asupra acestor rânduri apărute în primarticolul publicat în numărul din 6 (19) Maiu al ziarului „La Politique", fiindcă Mangra prin presa ungurească a lăsat să se înţeleagă că d. Take Ionescu i-ar fi aprobat mergerea la Bucureşti.

*

Infrăţirea italo-română. Marele ziar italian *„Il Messaggero"* în legătură cu nouile excursii prin Italia ale studenţilor români, conduse de către profesorul Const. Leonescu din Focşani, aminteşte că la iniţiativa mai multor profesori din ţară în România s'au pornit colecte pentru Sicilienii năpăstuiţi de cutremur. Inregistrând cu deosebită satisfacţie această ştire, marele ziar italian îi face următorul comentar:

„Suntem într'adevăr bucuroşi de aceste manifestaţii — nu atât pentru opera de binefacere în sine, care din fericire nici nu e aşa de urgentă, neatingând catastrofa proporţiile celei din anul 1908, astfel noi singuri o putem acoperi — cât mai ales pentru că aceste ne oferă o nouă probă a sentimentelor generoase de fraternitate română, sentimente cari le răscumpărăm cu *toată inima noastră*".

*

Cazul Mangra şi rolul contelui Czernin în Bucureşti. „Information" din Viena primeşte din sursă distinsă: Vasile Mangra, românul din garda contelui Ştefan Tisza, a experiat-o în Bucureşti pe trupul său, că nu e bine, să te preumbli pe sub palmii Academiei Române de ştiinţă încoronat cu laurii politicei ungare „oficiale".

Pe cât de regretabil rămâne cazul, că un singuratic e atacat de un grup mai mare de oameni şi pe cât de explicabilă e cererea pentru o rezolvire justiţiară a acestui caz, atât de energic şi hotărît trebuie să protestăm că şi din acest caz să facă un capital pentru şovinismul maghiar şi că şi acest prilej să fie întrebuinţat pentru subminarea situaţiei ambasadorului nostru la Bucureşti contele Czernin. Noi nu ne aflăm în situaţia fericită, ca să avem mulţi „Czernini", adecă reprezentanţi diplomatici, cari să se bucure în măsură deplină de simpatiile curţii la care sunt acreditaţi şi ale poporului ţării, în care îşi desvoltă activitatea. Pierderea acestor simpatii pentru greşelile politicei ungare, ar fi o risipă pe care monarhia în timpuri aşa de grele nu şi-o poate permite. Ar trebui ca locurile competente să înţeleagă în sfârşit că e imposibilitate să reprezinţi în Bucureşti în acelaş timp politica şovină a particularismului maghiar şi o politică monarhistă de împăciuire. Nimeni nu poate fi deodată şi apărătorul lui Mangra şi şi reprezentantul simpatiilor Austriei faţă de România. Mangra şi-a început cariera ca cel mai intransigent anteluptător al desrobirei culturei şi poporului românesc din Ungaria, mai târziu însă s'a alăturat fără nici o rezervă politicei ungare oficiale şi aşa a ajuns în contrazicere diametrală cu străduinţele, cari tindeau la înfrângerea cătuşelor statului naţional ungar oligarhic şi la încadrarea tuturor popoarelor desrobite ale Ungariei într'o monarhie unitară. Ce se cere dară dela contele Czernin? Că el să reprezinte în Bucureşti politica monarhiei sau politica oligarhiei maghiare? Să se mistue luptând pentru idei, cari sunt contrare păreri lui şi intereselor monarhiei, sau să reprezinte ceea ce e în binele monarhiei şi dă singur posibilitatea, ca raporturile de mai nainte prieteneşti cu România să fie restabilite. Intreagă opinia publică şovină maghiară fără deosebire de partid a năvălit asupra contelui Czernin îndată ce el a fost numit ambasador la Bucureşti, pentru că se ştie, că el s'a declarat cinstit şi pe faţă de duşman al particularismului maghiar şi un aderent însufleţit al ideii monarhiste. Aceste atacuri nu ne-au putut mira căci ele veneau doar din tabăra contrară. Dar ce ne miră, e răutatea cu care e tratat contele Czernin din partea austriacă şi apărarea slabă ce i-o fac locurile competente. Se pare aproape că reprezentarea ideei monarhiste în străinătate ar fi oficial strict oprită şi că un reprezentant bun al monarhiei ar face mai bine, ca să nu dea nimic pe sine, ci chemarea lui cea mai sfântă e să repare din afară fără murmur şi cu promptitudine fereastra spartă dinlăuntru de politica maghiară.

Mangra acasă. Se pare că agentul lui Tisza s'a întors între ai săi cu Regman cu tot. Inainte de a se despărţi de stăpânul său a mai împărţit ziarelor ungureşti interviewuri, prin cari încearcă să facă răspunzători pe şefii partidului naţional de primirea de care a fost învrednicit la Bucureşti. Nu ştim de unde îşi ia îndrăzneala trădătorul să debiteze astfel de afirmaţii. Il invităm să dovedească. Dacă nu va putea, ceea ce suntem siguri, atunci cum se califică procedeul lui?.... Auzim că prin *„Nagyvárdai Napló"* îşi reeditează infamiile răsuflate odată cu ajutorul lui I. Slavici prin *„Seara"* lui Bogdan-Ciupeşti. N'am dat încă peste fiţuica orădană. Avem s'o căutăm şi vom reveni.

*

Cavalerii.... Un nou duel în politica ungurească. Contele Tisza s'a bătut cu St. Rakovszky, unul dintre şefii partidului poporal catolic. Amândoi s'au purtat viteşeşte, după cum afirmă gazetele ungureşti. Duelgii de prima calitate, s'au tăiat reciproc şi... nu s'au împăcat pe teren. Se speră că se vor întâlni fără să se mai măsoare. Marile probleme politice ale acestei ţări suntem siguri că numai în sălile de scrimă se vor putea rezolvi. Cocoşii noştri politici, ciupindu-se de creste şi înfigându-şi pintenii, le vor da gata.

Albania şi Epirul.

Misiunea lui Turkhan Paşa.

Preşedintele Consiliului de Miniştri din Albania şi-a început călătoria sa în capitalele Europei, venind întâi la Roma. La început se crezuse că Turkham Paşa va vizita numai Roma şi Viena, dar acum se ştie că dânsul se va duce şi în alte capitale ale Marilor Puteri.

Bărbatul de stat albanez, a căutat să vie mai întâi la Roma, din motive cari uşor se înţeleg şi cari se vor explica şi mai bine din cele ce urmează.

Gravitatea situaţiunei interne din Albania, produsă de insurecţiunea epirotă în părţile meridionale ale noului stat, a fost un factor hotărâtor al vizitelor lui Turkhan Paşa.

Se ştie că în prezent se urmează tratative între reprezentanţii guvernului albanez şi între reprezentanţii insurgenţilor epiroţi. Aceste tratative se urmează sub supravegherea Comisiunei Internaţionale de control, care este la Corfu. Cu toate ştirile cari au circulat asupra întreruperei lucrărilor Comisiunei din cauza unei divergenţe dintre delegatul Italiei şi delegatul Franţei, putem să asigurăm că aceste lucrări nu au fost nici un moment întrerupte.

Un ziar francez, a publicat pretenţiile Epiroţilor. Nu ştim dacă această publicare este absolut exactă. Epiroţii cer garanţii speciale în cela ce priveşte libertatea religioasă şi libertatea şcolastică; cer întrebuinţarea limbei elene în afacerile publice; cer dreptul de a lua parte în jandarmeria albaneză.

Delegaţii guvernului din Durazzo, primind discuţia cu delegaţii epiroţi, au demonstrat printr'aceasta: că recunosc ca drepte unele din cererile Epiroţilor, în ceia ce priveşte diferenţa ce există de religie, de cultură şi de tradiţie; — pe de altă parte delegaţii albanezi se opun la acordarea unor prea mari concesiuni rebelilor conduşi de Zografos.

Din această cauză, ştirile cari vin din Corfu sunt pesimiste, şi se zice deseori că negocierile merg rău. Este drept însă, că asupra unor puncte, delegaţii albanezi şi însuşi Turkhan Paşa, **sunt intransigenţi.**

*

La Roma, lui Tukhan Paşa i s'au făcut observaţii discrete, şi probabil că acelaş lucru i se va întâmpla şi la Viena. In starea actuală în care se găseşte Albania, fiind încă neorganizată şi neconsolidată în interior, nu ar trebui să neglijeze nici unul din mijloacele pacifice, ca să poată să învingă dificultăţile cari i se prezintă în cale.

In chestiunea epirotă guvernul italian a avut o atitudine precisă, şi lui Turkhan Paşa i s'a dat să înţeleagă că ar fi bine ca şi guvernul din Durazzo să se ţie de această linie de conduită.

Italia sprijineşte tratativele din Corfu, cu condiţiune ca să nu se schimbe deciziunile cari s'au luat la Londra şi la Florenţa, în privinţa delimitărei graniţelor de sud ale Albaniei, şi cu condiţie *ca garanţiile ce se vor da Epiroţilor să nu aibă un caracter regional, care ar putea da Epirului o autonomie adevărată,* din care cauză *unitatea statului albanez ar fi periclitată,* dând loc la o *mulţime de revendicări regionale în acele ţinuturi unde sunt deosebiri de religie şi de tradiţii.*

In rezumat: *Italia se opune orcărei concesiuni pe cari Albania ar face Epirului, din cari concesiuni ar rezulta* — chiar pe departe — *o formă oarecare de autonomie.*

Pe de altă parte, ţinându-se seama de greutăţile prin cari trece Albania în prezent, oarecari concesiuni trebuiesc acordate. Insă, concesiunile acestea trebuie să aibă un caracter general, să fie un fel de descentralizare administrativă însă în limite ca să nu aducă nici o pagubă unităţei statului albanez.

In limitele acestea, concesiunile cari se vor face Epiroţilor, în loc să aducă o slăbire, vor aduce o întărie a Albaniei, de a cărei siguranţă şi prosperitate Italia se interesează aşa de mult.

La Roma, se crede că tratativele din Corfu, vor avea rezultate bune.

Pe de oparte, Italia şi Austria vor căuta să limiteze pretenţiile excesive ale lui Zografos, pe de alta, Albania va trebui să dea probe de supunere la sfaturile cari s'au dat şi se vor mai da lui Turkhan Paşa, şi să se gândească la situaţia gravă în care se găseşte, şi care ar continua să dureze în caz când tratativele vor da greşi. Atunci, Albania ar trebui să ia calea armelor în Epir, şi consecinţele unui răsboi acolo, nu se pot prevede.

I. T. Alian.

Pentru învăţătorii noştri.

— Examenele de clasa 6-a. —

Cu începerea anului acesta, examenele de clasa 6-a, la şcoalele primare, se vor face după regule excepţionale. Statul va exercita un control potenţat, anume în vederea noului legi electorale. Dispoziţiile făcute de ministrul de culte, în puterea indemnizării primite prin legea electorală, sunt un nou şi adânc gravamen al popoarelor din ţara asta, cu excepţia poporului maghiar! *în mod indirect, aşa zicând în mod clandestin, dreptul de vot, cel mai elementar drept cetăţenesc, este condiţionat de cunoaşterea limbei maghiare!* **Astfel Maghiarilor li se asigură un privilegiu!**

Când cu crearea legii electorale, guvernul maghiar striga cu mândrie în lumea mare: „vedeţi, noi suntem „liberali", noi nu oprimăm naţionalităţile, noi dăm dreptul de vot ori cărui cetăţean de ori ce naţionalitate!" Şoviniştii, ce pretindeau ca dreptul de vot să se dea numai celor ce ştiu scrie şi ceti ungureşte, „au fost trataţi cu refuz", aproape emfastic, chiar de pe băncile ministeriale. Şi, de fapt, în textul legii electorale nu s'a luat nici un paragraf de cuprins restrictiv.

Dar acum vine ministrul de culte, şi cu celebra putere discreţionară asigurată ori cărui ministru ungar, prin constituţia „milenară",—*pune de condiţie primordială pentru examenele de clasa 6-a, cunoaşterea limbei maghiare, bine ştiind că dreptul electoral se câştigă mai întâi, prin absolvirea clasei a 6-a!* **Nu-i asta cea mai vicleană introducere a paragrafului şovinist în legea electorală? Nu a fost emfaza ministerială, şi „liberalismul maghiar", o**

şireată scoatere de ochi a străinătăţii? Nu înseamnă oare sistemul acesta de punere în practică a constituţiei, — după vorba diui Dr. Vaida, înăbuşită cu avertisment prezidenţial în cameră — că noi suntem cetăţeni de-a doua mână în patria asta!?

In faţa primejdiei, ne-am adresat „Biroului Central" al partidului nostru, care ne-a pus la dispoziţie decretul ministerial 57729—1914 VI/a, cu privire la examenele de clasa 6-a, trimis autorităţilor cu datul de 12 Maiu 1914. Dăm din el deocamdată paragrafii cei mai importanţi, pentru orientarea învăţătorilor noştri, însoţind textul decretului cu instrucţiile necesare, spre a para atacul.

§. 23.

Examenul final se face în ziua stabilită de comisarul guvernului (lunile Aprilie, Maiu, Iunie) deosebit de examenul celorlalte clase.

Prezidează comisarul guvernului în şcoalele comunale, de stat şi ale societăţilor particulare. *In şcoalele confesionale prezidează persoana numită din partea autorităţii eclesiastice,* competente, (înţelege senatul bisericesc local, respective senatul şcolar, comitetul parohial, cari au drept să trimită în această calitate de prezident şi controlor, pe ori cine! Nota Biroului), care însă e dator să procedeze în conformitate cu comisarul guvernului. Fără comisar nu se pot ţinea examenele. Inafară de el mai sunt de faţă, în calitate oficială, învăţătorul clasei, directorul, catihetul, *trimişii confesiunei,* membrii din autoritatea locală a şcoalei, (curatorii, scaunul şcolar), respective (adică corporaţiile înşirate în parantez pot trimite un delegat în locul lor. N. B.) reprezentantul autorizat al susţinătorului de şcoală. (In calitate neoficială, poate asista ori cine N. B.)

§. 24.

Scopul examenului final, este să se constate, dacă cineva şi-a însuşit acea măsură mijlocie de cultură poporală, ce se poate ajunge în şase ani de şcoala primară.

Ţinând seamă de materialul întreg din clasa 6-a, trebuie să se constate cu deosebire, dacă examinantul:

1. Ştie să cetească cu pricepere în limba de propunere a şcoalei, iar unde asta nu e maghiară, şi în limba maghiară? Ştie el să-şi exprime gândirea, în scris şi cu vorba, după gradul culturei obişnuite în şcoalele primare (az elemi népiskola nyujtotta müveltséghez képest.... cunoscuta elasticitate a legilor maghiare, când e vorba de „învăţământul patriotic"! N. B.), tot în amândouă limbile?

2. Are idee despre teritorul ţării, despre poporaţie, despre trecutul „naţiunei" noastre, despre aşezămintele de căpetenie ale statului, şi despre drepturile şi datorinţele cele mai generale ale cetăţenilor?

3. Are iscusinţa necesară, pentru rezolvirea problemelor de socotire şi de măsurare, cele mai necesare în viaţa de toate zilele, şi cunoaşte îndeajuns obiectele, materiile şi puterile din cultura pământului?

§. 25.

Scrisul şi concipiarea se dovedeşte cu 5—6 rânduri în limba de propunere a şcoalei, iar unde asta nu e cea maghiară, şi în cea maghiară.

Examinarea să se facă cu mai mulţi deodată şi pe cât se poate după gruparea din paragraful 24, iar nu după obiectele de studii. Din religie examenul se face separat.

§. 26.

Materialul examenului are să-l stabilească prezidentul cu ascultarea învăţătorului, iar în şcoalele confesionale cu comisarul guvernului.

Nota Biroului: Iată mai cu seamă pentru ce, vom stărui ca să se numească comisari-prezidenţi din partea consistoarelor noastre. După cum am spus însă, numirea lor o poate face autoritatea bisericească locală. Deci înşişi învăţătorii vor face corect, dacă vor cere dela această autoritate locală, comisari-prezidenţi, când autoritatea e nepăsătoare!! Să ni se denumţe nouă recalcitranţii.

Invăţătorul pune întrebările. Prezidentul şi — în şcolile confesionale (Numai noi pe semne stăm sub pază specială, ca ucigaşii de regi?! N. B.) şi comisarii guvernului, pot să pună întrebări, şi el, direct. Din religie numai catihetul poate întreba.

§. 27.

Examenul decurge în limba de propunere a şcoalei. (Cât cinism! După paragrafii anteriori, vin dumnealor cu declaraţii de acestea.... Fireşte că numai decât urmează şi restricţia): dar unde limba de propunere nu e maghiară, acolo „din maghiară" (magyarból), negreşit ungureşte trebuie să se dea *răspunsul.*

Nota Biroului. — Ne lasă foarte nelămuriţi paragraful acesta. „Din maghiară"... Inseamnă asta scrisul şi cetitul în ungureşte, numai? Vom vedea interpretările în practica dură. Şi apoi numai *răspunsurile* să se dea ungureşte? Rugăm pe învăţătorii noştri să pună româneşte, deci, *întrebările....*

§. 28.

Examenele sunt publice. In o zi trebuie să fie examinaţi cei puţin 20 de elevi.

§. 29.

După terminarea examenelor, comisarul, prezidentul, învăţătorul, directorul, catihetul şi reprezentanţii trimişi eventual (noi sperăm că nu „eventual", ci negreşit! N. B.) din partea confesiunilor, prezidentul autorităţii bisericeşti locale sau substitutul lui, resp. reprezentantul autorizat al susţinătorului de şcoală, (adică în cazul dacă autorităţile nu au dispus. N. B.) — se vor retrage pentru a cenzura examenele.

In chestia, dacă cineva a răspuns în general mulţumitor, sau dacă, în caz de nesiguranţă, se poate primi examenul din un anumit studiu — decide comisarul guvernului (!!!) după ce ascultă părerea învăţătorului şi a prezidentului. Când rezultatul general e mulţumitor, nota specială (osztályzat) *după studii* se dă conform legilor în vigoare. Nota din religie o dă catihetul singur, eventual împreună cu reprezentantul confesiunei.

Cine — cu excepţia desenului, cantului, lucrului manual, şi gimnasticei — cei puţin din două studii (aci se vorbeşte de „tantárgy" nu de grupele din paragraf 24. N. B.) nu a satisfăcut postulatelor, poate să facă corigenţa la examenul din anul viitor.

Se consideră ca făcut examenul cu succes în cazul când elevul a primit *o singură* notă insuficientă. Certificatele trebuie pregătite încă în ziua examenului.

Nota Biroului. — Alinea 2 din paragraful acesta ni se pare cam nebuloasă. Vom cere din parte competentă lămuririle necesare. Ceilalţi paragrafi îi vom publica în articolul de mâne.

Ce vrea guvernul unguresc?...

Am înregistrat în numărul de ieri ştirea, de altfel atât de obicinuită, că din nou ne-a bătut poliţia la uşe pentru a ne face o perchiziţie în căutarea unui manuscris tipărit în ziarul nostru. Procesele, după cum se vede, îşi încep iar ploaia. Dăm aci un rezumat al celor mai nouă:

1. Pentru poezia „Ca mâini va bate ceasul" apărută în „Românul" din 13 August 1913 şi „Poporul Rom." din 15 August 1913. „Necredinţă faţă de tron şi instigaţie". Acuzatul: Const. Savu.

2. 11 Martie 1914 pentru violarea votului secret. Pentru un articol „Culmea neruşinării" apărut în Nr. 222 (10/23 Dec. 1913) al „Românului" în care se făcea o scurtă dare de seamă, o icoană cam puţin luminoasă a luptei preoţimei noastre la alegerile congregaţionale din comitatul Aradului. — Acuzat d. Constantin Savu.

3. 26 Martie n. Pentru articolul „Către Românii din comitatul Aradului" şi un alt articol „Cuvântul nostru către fraţii Români din comitatul Aradului", amândouă apărute în foaia „Poporul Român" (10 Oct. n. 1913) iar din acestea unul „Către Românii din comitatul Aradului" şi în „Românul". — Acuzat (pentru agitaţie) d. Const. Savu, precum şi următorii dni, membri în comitetul executiv al clubului comitatens din Arad:

Dr. Ştefan C. Pop, deputat dietal.
Vasile Goldiş, directorul ziarului „Românul".
Sava Raicu, directorul băncii „Victoria".
Dr. Iustin Marşieu, advocat.
Dr. Cornel Iancu, advocat.
Dr. Ioan Nemet, advocat.
Dr. Sever Ispravnic, advocat.
Dr. Romul Veliciu, advocat.
Dr. Gheorghe Crişan, advocat.
Dr. Alexandru Stoinescu, advocat.

4. 19 Mai 1914. Pentru poezia „Alurările Ungurilor" apărută în Nr.-ul de Paşti al foii „Poporul Român". Acuzat pentru agitaţie e d. Constantin Savu.

5. 20 Mai 1914. Pentru articolul „Românii sunt trădători?", iscălit de d. Const. Savu şi apărut în „Poporul Român" în 17 Nov. 1913. Acuzat pentru agitaţie e d. Const. Savu.

6. Pe 12 Iunie n. 1914 d. Const. Savu este invitat la judecătorul de instrucţie la Oradea-mare. Va fi ascultat într'un nou proces de agitaţie.

Intrebăm, ce vrea guvernul unguresc cu aceste noui dovezi de dragoste? Nu cumva doreşte să netezească calea împăcării? Ori vrea să înfunde cu toţi redactorii noştri temniţele pentru a nu mai putea scoate ziare româneşti?

Revoluţia ţărănească albaneză.

Arad, 20 Mai.

Tratativele dintre comisia internaţională de control şi delegaţii Epiroţilor încă nu s'a terminat şi tânărul regat albanez e ameninţat de o altă revoluţie nu mai puţin periculoasă decât revoluţia Epiroţilor. După ştirile oficioase austro-ungare ministrul de răsboi albanez Essad-Paşa ar fi organizat o conjuraţie împotriva domnitorului Wilhelm, din care cauză acesta a ordonat ieri deţinerea ministrului său şi transportarea lui pe vaportul austro-ungar Szigetvár".

După alte informaţiuni locuitorii, mai cu seamă mohamedani ai Albaniei s'au răsculat din cauza recrutărilor ce s'au făcut în întreagă Albania pentru organizarea unei armate împotriva Epiroţilor. Revoluţia Albanezilor mohamedani ar fi fost prin urmare îndreptată împotriva lui Essad Paşa, care ca şef al tribului Toptani ar fi tiranizat populaţia din împrejurimea Tiranei şi astfel ar fi provocat răscoala celor 2000 de ţărani cari se află acum în drum spre Durazzo.

Domnitorul Albaniei fiind făcut atent de reprezentanţii Austro-Ungariei şi Italiei asupra nemulţămirei ţărănimei albaneze a încercat să-l înduplece pe Essad Paşa să facă concesii ţărănimei. Essad Paşa însă a fost neînduplecat. Domnitorului Albaniei i s'a adus însă la cunoştinţă că Essad Paşa stă în legături cu conducătorii mişcării junilor din Albania de mijloc şi nord care mişcare e îndreptată împotriva familiei domnitoare creştine. După ştirile mai recente Essad Paşa va fi pus sub acuză pentru tradare înaltă. Cu deţinerea lui Essad Paşa fiind acesta unul dintre cei mai puternici fruntaşi albanezi, în Albania va intra o gravă criză internă care uşor va putea provoca complicaţii internaţionale.

Presa italiană acuză monarhia.

Milano. — „Corriere della Sera" primeşte dela corespondentul său din Durazzo o telegramă, în care se fac cunoscute antecedenţele răscoalei:

Albania constrânsă de atitudinea dusmănoasă a statelor vecine a făcut pregătiri militare şi a ordonat recrutarea. Poporaţiunea Albaniei nu numai cea din sudul Albaniei, ci şi cea din nord s'a revoltat împotriva recrutărilor, iar când Essad Paşa insuş s'a pus în fruntea recrutărilor, poporaţiunea s'a întors împotriva lui. Essad Paşa a întâmpinat o rezistenţă chiar şi în Tirana unde nu i-a succes să-i convingă chiar nici pe membrii înruduiţi cu el ai familiei Toptani.

In general se crede, iar faptele au dovedit-o că Austro-Ungaria a avut întotdeauna interes să provoace stări tulbure în Albania. Monarhia

austro-ungară a fost aceea care a îngreunat situaţia lui Essad Paşa şi a subminat autoritatea acestuia, aşa că l-a făcut imposibil pe unicul bărbat de stat de care a avut lipsă noul stat. Intr'aceasta Serbia a mobilizat la graniţa Albaniei iar în internul ţării mohamedanii au proclamat revoluţia împotriva domnitorului. In tot cazul va fi necesară o intervenţie armată internaţională.

„Giornale di Italia" acuzând monarhia austro-ungară că l'a deţinut pe Esad Paşa numai pentru că acesta a fost unprieten al Italiei. Numitul ziar spune că Italia şi-a perdut orice influinţă în Albania şi provacă guvernul italian să ia toate măsurile pentru recâştigarea influinţei perdute în Albania.

Ştirile zilei.

Delegaţiunile.

Budapesta. — In şedinţa plenară de azi a delegaţiunei ungare contele *Andrássy* a criticat într'un diseurs mai lung bugetul ministerului de răsboiu, accentuând necesitatea întăririi armatei şi mai cu seamă sporirea marinei de răsboiu. Oratorul apoi a vorbit pe lung despre chestiunile de onoare dintre cetăţeni şi militari şi despre duelul contelui Tisza.

Contele *Apponyi* răspunde la vorbirea de ieri a ministrului de finanţe privitor la chestia împrumutului de 2 miliarde. Ministrul *Teleszky* răspunde la obiecţiunile contelui Apponyi, iar delegatul Miklós Ödön cere lămuriri în chestia cheltuielilor de aprovizionare.

Generalul *Árpád Tamássy* răspunde în numele ministrului de răsboiu antevorbitorilor şi spunând că privitor la fortificarea Ardealului a dat lămuriri în şedinţa subcomisiei de răsboiu, accentuiază că *comandamentul armatei se îngrijeşte continuu de întărirea tuturor graniţelor monarhiei.*

Contele *Ştefan Tisza* îi răspunde contelui Andrássy şi accentuiază că nu crede că acum se va putea realiza urcarea salarelor ofiţerilor.

După răspunsul contelui Andrássy şi discursul de încheiere al raportorului Loránt Hegedüs, delegaţiunea votează bugetul ministerului de răsboiu.

In şedinţa de după amiazi, delegaţiunea ungară a votat după discursul raportorului Victor Molnár, bugetul comandamentului marinei de răsboiu.

Budapesta. — In şedinţa plenară de azi a delegaţiunei austriace contele Berchtold a făcut cunoscute evenimentele de ieri din Albania. După informaţiunile ce i-au sosit până acum, ministrul spune că ieri dimineaţă locuinţa ministrului de răsboi Essad Paşa a fost bombardată de tunurile unei baterii. Imediat după prima bubuitură de tun pe casa lui Essad Paşa a fost arborat un steag alb. Essad Paşa a fost apoi deţinut împreună cu soţia lui. Pentru apărarea domnitorului a fost aşezat un detaşament de matrozi. Contele Berchtold nu crede că evenimentele de ieri vor avea consecinţe mai grave.

După discursul prinţului Schönburg delegatul Korosec vorbeşte despre procesele rutean şi croat şi **desaprobă politica Maghiarilor faţă de Românii din Ungaria.**

Preşedintele îl face atent pe orator să nu se amestece în chestiile interne ale Ungariei. Delegatul Korosec zice că n'are în gând aşa ceva şi declară că se ocupă cu chestia românească din Ungaria numai întrucât priveşte aceasta politică externă a monarhiei.

Delegatul **Biaii** vorbeşte despre criza austriacă, **Bugato** despre întrebuinţarea limbei italiene în Dalmaţia.

După vorbirea baronului **Beck** delegaţia amână continuarea desbaterilor pe ziua de mâne, Joi.

Demisia guvernului francez.

Paris. — „Petit Journal" are informaţia din sursă competentă că demisia cabinetului Doumergue e iminentă. După unele versiuni premierul a şi adus la cunoştinţa preşedintelui Poincaré demisia guvernului.

Atentat împotriva arhiducelui Francisc Salvator.

Zagreb. — Arhiducele Leopold Salvator petrece în capitala Croaţiei de câteva zile trecând în revistă trupele garnizoanei militare de acolo. Azi seara s'a dat în onoarea lui o reprezentaţie la teatru. Cu 10 minute înainte de sfârşitul reprezentaţiei arhiducele a părăsit edificul teatrului. La portalul teatrului, când s'a urcat în trăsură un comercialist cu numele *Miljutin Schaeffer* a încercat să împuşte cu un revolver asupra lui. Un agent de poliţie a sărit însă asupra atentatorului înainte de-a putea slobozi acesta un singur glonţ şi după o scurtă luptă l'a deţinut.

Se crede că atentatul a fost plănuit din motive politice.

INFORMAŢIUNI.

Adunarea

reuniunei „Mariana" a despărţământului II „Sângeorz".

— **Raport.** —

In 11 Mai n. a. c. învăţătorii din reuniunea „Mariana" desp. II şi-au ţinut adunarea generală ordinară în romantica comună **Măgura,** în frumosul edificiu al şcoalei confesionale.

Comuna Măgura se află cam la 8 km. spre miază-zi dela istorica Rodna veche. Drumul duce prin văile pitoreşti — bogate în amintiri istorice — ale aşa numitului „Dealul Neamţului".

La orele 8 s'a celebrat serviciu divin prin zelosul paroh **Zaharie Bulcu,** la sfârşitul căruia a rostit învăţătorilor o avântată vorbire de bineventare, urând Reuniunei prosperare. După sf. liturgie am fost invitaţi în ospitalele case ale părintelui paroh, unde ni s'a servit dejunul de drăguţa d-şoară Măriuca Bulbuc, de unde ne-am dus cu toţii la şcoală. Adunarea a fost prezidată de harnicul învăţător Onisim Sas. In cuvântarea de deschidere a ştiut să altoiască în inima tuturor nobleţa şi însemnătatea chemării învăţătorului român din zilele noastre. După aceasta a urmat desfăşurarea punctelor din program, urmărite cu viu interes de toţi membrii. E de remarcat prelegerea practică ţinută de d-şoara **Virginia Bal** învăţătoare la şcoala **comunală** din loc, din sfera învăţământului intuitiv cu elevii clasei I—II a şcoalei conf. Asemenea succesă a fost şi prelegerea a doua ţinută de învăţătorul **AlexaUreşian** din sfera istoriei naturale cu elevii claselor superioare.

A urmat punctul 5 din program, cetirea disertaţiei: „Creşterea religioso-morală" prin **Vasile Tămaş** înv. în Rodna-nouă. Păcat, că acest tractat n'a fost lucrat pentru popor, ceeace însă nu-i detrage nimic din valoarea reală.

Dintre propunerile, ce s'au desbătut, vrednică de a fi luată în atenţiune şi de alte reuniuni înv. e propunerea făcută de preşedintele ei, ca adecă din cassa reuniunei „Mariana" să se distribuie în fiecare an premii în valoare de 200 cor. pentru acei învăţători, cari vor scoate mai mulţi elevi cu testimoniu de cl. VI. Aceasta propunere a fost primită spre desbatere cu multă însufleţire de către membrii, însă fiind părerile diferite, hotărîrea finală a acestei propuneri s'a amânat ca să se aducă în adunarea generală a reuniunei „Mariana".

Invăţătorii Leon Leonte şi Vasile Tămaş au cetit şi rapoartele celor 3 examene, la cari au asistat ca exmişi. Intr'unul din acele rapoarte am auzit cu regret despre un incident neplăcut provocat în mijlocul examenului între directorul unei şcoale cu învăţătorul său, pe care deocamdată îl retac.

A urmat restaurarea biroului; membri cu dragoste şi însufleţire în unanimitate au reales pe înv. **O. Sas** de preşedinte şi pe simpaticul **L. Leonte** de secretar.

De aici am trecut cu toţii în sala şcoalei comunale, care e sub acelaş acoperemânt cu cea confesională — unde s'a servit masa comună, dela care n'a lipsit buna dispoziţie şi obicinuitele toaste toate româneşti.

După banchet ne-am depărtat cu cele mai frumoase amintiri şi cu dorul în suflet să ne întâlnim la anul cu bine în comuna Sâniosif.

Iar de încheiere iubiţilor învăţători nu vă doresc altceva decât aceea ce doreşte gintei latine poetul Alecsandri — vorbe ce vi s'au mai rostit odată de înv. Vasile Tămaş la încheierea raportului anual — ca adecă când veţi sta faţă în faţă cu Dreptul Judecător atunci să răspundeţi sus şi tare: „O! Doamne 'n lume cât am stat, pe tine te-am reprezentat" în faţa acestui obidit popor.

B. R.Adul.

Arad, 20 Maiu 1914.

Mersul vremii. *Institutul meteorologic anunţă: vreme schimbăcioasă cu scăderea temperaturii.*

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, în unele locuri ploi.

Temperatura la amiazi a fost: 22.1 C.

O lucrare preţioasă pentru informarea străinătăţii. „A short survey on the Neolatins of the Near East". — D. **I. Botez,** profesor la Iaşi, fost deputat, a publicat deunăzi, în editura „Vieţii Româneşti", o broşură elegantă, frumos tipărită, scrisă în limba engleză: „A short survey on the Neolatins of the Near East" (Scurtă privire peste Neolatinii din Orientul Europei) şi care este una din cele mai bune lucrări publicate la noi pentru informarea străinătăţii.

Dacă în cursul crizei balcanice opinia publică engleză, aşa cum s'a manifestat aceea prin presă, nu ne-a fost totdeauna favorabilă, e cert că acest fapt regretabil nu se poate explica decât din lipsa de informaţiuni juste, precise şi convingătoare asupra intereselor noastre şi asupra problemelor cari ne ating.

Intr'adevăr, ceeace s'a scris despre noi în limba engleză, este foarte puţin, în parte învechit, nu odată fals ori unilateral, şi desigur insuficient. Dl I. Botez a publicat anul trecut în „Viaţa Românească" (Nr. 7—8 din 1913, pag. 116—126 şi Nr. 10 pag. 117 (18) cu specimene o listă a scriitorilor englezi despre Români, dela John Newbery, care a călătorit prin Moldova în anul 1582, până la d. Harry de Windt, trimis special al ziarului „Westminster-Gazette" şi care constată, la 1911, că „Bucureştiul e cel mai imoral oraş din lume". (Traduceri fragmentare din unii călători englezi a publicat d. N. Iorga în „Arhiva", iar în acest ziar „Românul", dl M. Beza în anul 1911.)

Din publicaţiile mai recente sunt deosebit de preţioase şi au găsit deosebită consideraţie, — graţie valorii lor ştiinţifice şi personalităţii autorului — scrierile distinsului **„Scotus Viator"** despre situaţia politică a Românilor şi a tuturor naţionalităţilor din monarhia austro-ungară. Asemenea, corespondenţii ziarelor **„Times"** (dl Steed) şi **„Morning Post"** (de Rose) au publicat preţioase articole după o splendidă excursiune ce au făcut în ţară în vara anului 1911, invitaţi şi călăuziţi de un distins prieten român al lor de acolo. Nu mai puţin s'au remarcat precisele articole de reportaj politic din România ale corespondentului **Dr. Dillon** în tot timpul crizei balcanice.

Ceeace oferă acum dl profesor I. Botez Englezilor, este o privire generală asupra desvoltării poporului român. Broşura d-sale cuprinde numai esenţialul indispensabil, atâta cât uşor va reţine cetitorul străin despre Români şi ţara lor, despre origina şi desvoltarea limbei româneşti, şi toate momentele tipice din istoria noastră, scrise sobru, — dar nu fără căldură — invocându-se, de câte ori este prilej, mărturii şi dovezi din scriitorii englezi şi străini imparţiali.

Dl Botez a făcut studii în Anglia (Recomandăm şi aci frumoasa d-sale lucrare: „Aspecte din civilizaţia engleză", Iaşi 1912. 3 lei), stilul său e ireproşabil. Prin calităţile acestea şi prin felul cum se prezintă broşura, în maniera cărţilor engleze, lucrarea sa va fi

Corecte *(propise) pentru examene, dictando şi caligrafie. 100 bucăţi* **Cor. 1 20.** Pentru porto să se adauge separat 30 fil.

Aviz şcolar — Iskolai értesitő *legat à 30 fil. bucata.*

De vânzare la: **Libraria „Concordia", Arad,** Deák-Ferencz 20.

cu atât mai captivantă pentru publicul către care se adresează şi care o va putea consulta cu deplină încredere. Prof. **C. Nedelcu.**

M. S. regele Carol şi Academia Română. M. S. regele Carol a trimis dela Tulcea următorul răspuns telegrafic la telegrama de omagiu pe care Academia Română l-a adresat-o la deschiderea sesiunii generale din acest an:

Dlui *Istrati*, preşedintele Academiei

Bucureşti.

Viu mişcat de urările ce-Mi exprimaţi cu prilejul deschiderei sesiunii generale a Academiei în cuvinte aşa de calde, mulţămesc din tot sufletul pentru reinoirea simţemintelor de credinţă şi de dragoste, cari ne sunt deosebit de scumpe. Doresc ca lucrările acestei înalte instituţiuni de cultură să fie cât se poate mai spornice şi munca membrilor Academiei de-apururea în folosul şi pentru binele neamului românesc. *Carol.*

Sărbătorirea dlui Al. Xenopol în Paris. Cetim în ziarul „L'Independance Roumaine" din Bucureşti: Savantul istoric român dl Al. Xenopol, nou alesul membru al Academiei franceze de ştiinţe morale şi politice, în 9 Mai şi-a ţinut discursul de recepţie, tratând despre „Noţiunea abstractului şi generalizarea".

In aceeaş zi seara studenţii români din Paris au aranjat în sala cafenelei „Voltaire" un festival în onoarea primului membru român al acestui institut francez — în prezenţa întregei colonii române şi a numeroşi oaspeţi străini.

Dl C. Sudeţeanu licenţiat în litere a ţinut o conferinţă interesantă, făcând analiza ştiinţifică a unei importante opere a sărbătoritului „Teoria generală a Istoriei", determinată de locul care-l ocupă dl Al. Xenopol în istoria ştiinţifică.

Conferinţa primită cu aplauze a fost urmată de mai multe reprezentaţii artistice cu concursul d-şoarelor Tanţi Bălănescu, *Lia Pop*, Zaganescu şi a d-nilor Enacovici, Alexandrescu etc.

Marţi în 12 Mai c. dl Xenopol a ţinut o conferinţă la societatea artistică şi literară „Le Foyer", prezidată de savantul Boutroux, membru al academiei franceze.

Plecarea A. S. R. principesei Elisabeta a României în străinătate. Ni se scrie din Bucureşti: A. S. R. Principesa Elisabeta a părăsit Duminecă la orele 12.50 capitala. Pe peronul gărei de Nord se aflau dnii Emanuel Porumbarul, ministru de externe, general Robescu, George Corbescu, prefectul poliţiei Mişu Cantuniari, directorul prefecturei. A. S. R. principesa Elisabeta urmează călătoria care s'a anunţat din vreme.

Cetăţenii care se aflau în gară au făcut ovaţiuni A. S. R. principesei Elisabeta.

Dela „Liga Culturală". Ziarul „Gross Österreich", din Viena, a publicat în trei numere consecutive, memoriul prin care deputaţii bucovinenilor îşi susţin drepturile lor bisericeşti ameninţate de Ruteni. Liga Culturală a tradus acest memoriu şi-l pune gratuit la dispoziţia oricui se interesează de chestiune.

Broşura se poate cere dela Comitetul Central al Ligei, Bucureşti, str. K. Lueger 1.

Amiciţia franco-română. Societatea „Amiciţia franco-română", din Bucureşti şi-a ţinut alaltăieri adunarea benerală de constituire în reşedinţa provizorie de pe Calea Victoriei Nr. 44. In comitet au fost aleşi dnii Dr. Cantacuzino, G. Diamandi, Prinţul Brâncoveanu, prof. Dr. Hurmuzescu, Dacosta, Denizot, M. Filipescu-Vlaşca, Aurel Iliescu, prof. Dr. Atanasiu, ing.-inspector Popovici, M. Holban, Emil Nicolau, Jules Brun, Henri Durand, Olimp Gr. Ioan, ing. N. Paianu, Aurel Candrea, Ştefănescu-Brăila şi Francis Lebrun.

Au mai fost aleşi membri de onoare numeroşi bărbaţi de stat şi savanţi francezi şi români.

Autonomia bisericei sârbeşti. Ziarul „Az Est" anunţă patrioţilor noştri o nouă bucurie: coaliţia partidelor sârbeşti pentru eluptarea autonomiei bisericeşti se disoalvă. In faţa primejdiei toate partidele, certate până atunci, s'au împăcat întru apărarea autonomiei naţionale în biserică. Guvernul ţării a început tratative de împăcare şi cu Sârbii. Partidul autonom sârbesc a şi încheiat o pace oarecare cu Tisza. Conform păcii încheiate cooperarea partidelor se va face mai anevoie.

Pe ziua de astăzi e conchemat sinodul bisericei sârbeşti în Neoplanta şi astăzi se va hotărî şi despre soartea coaliţiei. Din partea noastră credem că bucuria ziarelor ungureşti e fără vreme. In faţa primejdiei toţi şi toate partidele se vor întruni din nou; iar în felul cum împacă contele Tisza lumea, nu va trece primejdia şi cu atât mai puţin ne vom închipui că a trecut. Astăzi conştiinţa naţională a Sârbilor va fi mai mică decât cu doi ani mai înainte?...

Succesele unei cântăreţe române la Paris. — Ni se scrie: Domnişoara Lya Pop, din Arad, care îşi face studiile de canto aici la Paris cu cei mai mari profesori de muzică din această capitală artistică, înregistrează mari succese aici. In seara de 9 Mai d-şoara Pop a cântat în sala „Voltaire" cu ocaziunea conferinţei ce a ţinut-o acolo, la societatea „Vasile Alexandri", d. A. D. Xenopol, marele nostru istoric, membru al Institutului Franţei.

D-şoara Lya Pop a cântat la sfârşitul festivităţii şi a avut un enorm succes. Vocea d-sale mare, volubilă şi plăcută, cu o emisiune curată şi dulce, a plăcut foarte mult. D-şoara Pop a dovedit că posedă deja o şcoală superioară de canto; se cunoaşte metoda marilor maeştri francezi. D-sa a cântat din „Trovatore" (Condotta ell'era in ceppi) şi doine româneşti din Transilvania, cari au stors furtuni de aplauze. D. A. D. Xenopol şi Ex. Sa ministrul Alex. Em. Lahovary au fost printre primii cari au felicitat pe d-şoara Lya Pop şi i-au urat un viitor strălucit. — **Coresp.**

Organizarea advocaţilor români. Aflăm cu mare bucurie, că advocaţii români din comitatul Albei-inferioare vor ţinea în 30 l. c. în Alba-Iulia o convenire colegială, iar în 31 l. c. în seara adunării poporale convocate la Alba-Iulia, vor aranja un concert în favorul secţiei istorice a „Asociaţiunei" pentru literatura română şi cultura poporului român". Atragem cu tot deadinsul atenţia publicului românesc asupra acestor serbări româneşti, cari promit un strălucit succes.

Salutăm îndeosebi acest prim pas spre organizarea socială a iurisprudenţilor români precum şi înrolarea lor corporativă la acţiunile nobile ale „Astrei".

Românii din America pentru memoria martirilor Haralambie Balamaci. Cetim în „Aromânul", organul Românilor macedoneni:

„Vestea asasinării fraţilor noştri din Coriţa, a mişcat în chip extrem de dureros întregul românism. Pretutindeni se ridică strigăte de revoltă şi de răsbunare. Şi nici o satisfacţie morală nu va exista, care să facă pe Aromâni să nu se mai gândească la răsbunarea sângelui vărsat la Coriţa.

Fraţii noştri din America, ne scriu, că la început par'că nu voiau să dea crezare telegramelor ziarelor străine, cari duseseră peste ocean vestea canibalismului grecesc. Când au primit însă ziarul nostru s'au convins pe deplin că totul era adevărat, că fruntaşii noştri într'adevăr au fost masacraţi.

Indignarea lor a fost foarte mare. O fericită inspiraţie cu această ocazie, au avut Aromânii stabiliţi în Bridgepost. Anume, pentru a păstra numele aceluia care a fost preotul Haralambie Balamaci, pentru ca memoria acestui martir să fie Aromânilor o pildă de virtuţi şi un imbold la luptă, în ziua de 14 (27) Aprilie a. c., au pus bazele unei societăţi cu numele „Societatea părintele Haralambie Balamaci". Cu ocazia constituirii acestei societăţi, adunarea a luat caracterul unui meeting de protestare.

Au vorbit dnii: Kosta F. Cocea, care într'o emoţionantă cuvântare a veştejit sălbătăciile greceşti şi a chemat pe Aromâni la luptă, luând ca exemplu viaţa martirului H. Balamaci. Este o datorie pentru noi, de a duce la capăt idealul urmărit de părintele Balamaci şi par'că aud un blestem venit din cer, pe care îl vom merita dacă nu vom asculta glasul sângelui vărsat la Coriţa.

După d. Cocea, au luat cuvântul dnii: Vasile Dituri şi Zicu Lambru cari fac apel la unire pentru marea luptă care ne aşteaptă, căci măcelul dela Coriţa nu trebuie lăsat fără satisfacţiune; dacă nu există altă satisfacţie, să ne-o facem noi, cum ştim.

D. Spiru Pipa, zice că este o chestiune de onoare pentru Aromâni, de a nu lăsa să treacă sub tăcere masacrele greceşti.

In întreagă sală plutea o atmosferă de jale. Sufletele fraţilor noştri erau îndurerate de moartea martirilor dela Coriţa, precum şi de faptul că nu sunt pe la case, unde să poată dovedi Grecilor ce e răsbunarea aromânească".

Din Zlagna. Ni se scrie: Un modest învăţător — Partenie Duca — cunoscut de toţi ca om foarte muncitor, atât pe terenul şcolar cât şi extraşcolar, după o muncă adevărat românească, fără pretenţii şi fără sgomot a format un cor care e podoaba Zlagnei — la început numai din ţărani de ai noştri, ţinuţi prin însufleţire şi tact deosebit, apoi impestriţaţi şi cu câţiva tineri tot de ai noştri, dar cu mai multă carte.

Cu acest cor compus din 32 persoane şi cu un program foarte bine ales a păşit pe scenă d. învăţător a doua Duminecă după sf. Paşti. Intr'o sală ticsită de lume românească se aflau şi câţiva dintre notabilii străini curioşi să vază de ce sunt în stare Românii. Nu voiesc să mă extind asupra tuturor punctelor din programul atât de bogat şi variat, dar trebuie să menţionez că după executarea primei cântări: „La arme" de Costaldi (poezie de St. O. Iosif) care cheamă numai pe „cei de un sânge şi de-o lege", am rămas adânc impresionaţi.

Cântările cari de cari mai frumoase urmau, cântate de cor bărbătesc şi cor mixt.

Remarc vocile mlădioase şi dulci ale solistelor: dşoara Găftica Olariu în („Dragostea dintâi" de C. Savu) şi Eugenia Morariu în („Negruţa" de I. Vidu) răsplătite cu aplauze şi buchete de flori; de asemenea s'au achitat bine dnii A. Fărcaş, St. Petringinar şi faimosul Lae Petringinar, puternicul basist, care în ambele roluri („Doinitori români" de A. Popovici şi „Doina" de T. Popovici) a avut un succes desăvârşit. D. dirigent împreună cu disciplinatul său cor şi-a ajuns apogeul prin executarea celei mai însufleţitoare cântări: „Se întorc viteji" de A. Costaldi cu acompaniament de muzică.

Am fost cu adevărat electrizaţi la auzul notelor puternice şi sguiduitoare din imnul regal românesc „Trăiască regele!" ce face să tresară atâtea suflete româneşti. Intre ovaţii şi aplauze prelungite cântarea s'a repetat. Despre efectul ce-l face această cântare — care după cât îmi aduc aminte la noi nu ştiu să se mai fi cântat undeva — se vor convinge toţi acela cari vor avea fericirea să-o auză în ziua de azi.

Munca, ce a depus'o acest om zelos şi propăvăduitor al muzicei româneşti, ca să ne pro-

cure o seară dintre cele mai frumoase şi cinste neamului, nu o putem răsplăti decât prin recunoştinţa noastră.

In pauză s'a jucat Căluşerul şi Bătuta de 8 feciori în frunte cu vătaful P. Paul abs. de teol. Iţi era mai mare dragul să-i vezi pe aceşti şoimani spătoşi în frumosul port românesc.

Mai observ că vrednicul învăţător nu cultivă numai cântecele lumeşti ci şi cele bisericeşti. Cu o plăcere deosebită merge poporul la biserică ştiind că cântă şi corul. La îngropăciuni unde numai se poate ia parte înălţând actul divin prin jalnicele cântări funebrale ale regretatului D. Cunţan.

Ne bucurăm că s'a înjghebat şi aici o societate de tineri serioşi şi doritori de a munci pentru neam. Să fie într'un ceas bun. — Rap.

Curs de muzică. Cu începere dela 1 Iulie st. v. a. c. se deschide în Lugoj un curs de muzică pentru dirigenţii de coruri, care curs va dura până la 31 Iulie st. v. (O lună de zile). Propunător: I. Vidu. Celor cari vor să ia parte la acest curs, li-se aduce spre orientare următoarele: Inscrierile se fac cel mult până în 15 Iunie st. v. a. c. Taxa de înscriere este 20 coroane, — trimisă prin postă la adresa I. Vidu, învăţător în Lugoş (Krassó-Szörény m.) Participanţii vor avea locuinţă gratuită la internat, unde vor avea şi viptul pe lângă o taxă moderată. La finea cursului fiecare participant va primi un atestat din partea oficiului protopresbiteral subscris de şeful acestui oficiu şi de propunător.

Anunţându-se cel puţin zece inşi dintre aceia cari au mai luat parte la aceste cursuri, — se va deschide cursul superior de armonie şi compoziţie. Pentru orice informaţiune e a se adresa la I. Vidu în Lugoş. Lugoş, la 30 Aprilie v. 1914. Dr. George Popoviciu protopresb. Ioan Vidu învăţător — profesor.

Accidentul aviatorului sublocot. Paşcanu. Un accident s'a întâmplat Duminecă în apropierea oraşului Bucureşti,sublocotenentului aviator Paşcanu. D. Paşcanu plecase din Bucureşti de dimineaţă, având ca pasager un caporal. Pe valea Dudeşti-Cioplea, în apropiere de com. Popeşti Pavlicheni, aeroplanul s'a întors şi a căzut la pământ tocmai în momentul când d. Paşcanu voia să aterizeze. Maşina a suferit unele stricăciuni, dar aviatorul a scăpat cu viaţă ca şi pasagerul său. Aeroplanul „Turnu-Severin" a fost adus în Bucureşti. D. sublocotenent Paşcanu, a fost duminecă obiectul a numeroase manifestaţii de simpatie din partea prietenilor săi. Ofiţerii din aviaţie l-au felicitat călduros că a scăpat cu viaţă.

Din Brad. Ni se scrie: Duminecă în 4 (17) Mai c. la 11 a. m. s'a dat din partea dşoarei învăţătoare Irina Cosciuc cu elevii clasei a II-a normală şi cu fetele şcoalei de repetiţie, o reuşită producţie teatrală declamatorică cu scopul ca din venitul ei să se pună bază unui fond, din care să se ajute copiii săraci dela şcoala poporală din loc cu cărţi şi vestminte. La producţie a luat parte un public destul de număros îndeosebi ţărani. S'a remarcat lipsa inteligenţei de aci şi în deosebi a profesorilor (din 6 numai unul a participat prof. I. Kéri), chemaţi şi chiar îndatoraţi a sprijini astfel de producţii.

La finea producţiei P. O. D. ppresb. V. Damian a arătat prin câteva cuvinte folosul şi însemnătatea astorfel de producţii — fiind aceasta singura de 20 ani şi mai bine; aducând mulţămită şi laudă dşoarei învăţătoare pentru osteneala, priceperea şi sârguinţa pusă în instruarea elevilor, lăudând şi diligenţa elevilor, cari după priceperea lor au reuşit pe deplin.

Totodată şi-a exprimat dorinţa ca această producţie să nu fie prima şi cea din urmă, ci şi de aci înainte să se nizuiască cât mai des să ne surprindă cu astfel de veşti bune, ca să le fie îndemn şi altora luând exemplu dela acest început frumos şi vrednic de laudă al dşoarei învăţătoare Irina Coşciuc, pe care o felicită călduros. — Coresp.

Conjuraţie împotriva ţarului. In Chişineu s'a dat de urma unei conjuraţii întinse împotriva ţarului, care era să vină în 28 l. c.. la desvălirea statuei lui Alexandru al II-lea „cuceritorul" Basarabiei. Conjuraţii sunt studenţi terorişti; mulţi dintre ei au şi fost arestaţi. Ţarul auzind de noul atentat ce s'a urzit împotriva lui, şi-a amânat călătoria pe timp nehotărît.

x **„Tokio" extirpător de bătături.** Se poate folosi cu succes contra bătăturilor (la picioare), negeilor şi contra scortăşărei pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăturilor. — 1 doză 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **TÖMÖRI ANTAL, Cegléd,** II. kerület. Tö 1919

x **Pregătirea romului şi a licherurilor în mod casnic!** 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de Iamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude şi modul de pregătire.

In schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimit franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie Antaloczy „Hygiena" Timişoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-á-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana". (A. 1415).

x **In atenţiunea bolnavilor! Balsamul** Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, încuierea scaunului, durerile de cap, cârceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. **Preţul 2 coroane.** Pregăteşte şi expediază: **Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur" în Ungvár, str. Nagyhid-u. (Mi 1621)**

CRONICA SOCIALA

Reuniunea femeilor din Oradea-mare.

Convocare.

E o dorinţă veche a femeilor române bihorene, ca să se constituiască într'o reuniune. Din împrejurări vitrege şi neatârnătoare de noi până acum nu ne-a fost posibil să luăm în mână frâna înjghebării reuniunei noastre, acum însă când pe plaiurile frumoase ale Bihorului străluceşte un soare senin şi cald, credem că a sosit timpul suprem, ca şi noi femeile să pornim o acţiune demnă de numele care îl purtăm, să ne strîngem cu toatele într'o cunună mare şi frumoasă, care apoi la timpul său să împrăştie în toate straturile româneşti din Bihor balsamul şi mireasma roadelor ei binefăcătoare.

Când vă înaintăm aceasta convocare apelăm cu toată energia la inima Dv. de „română" rugându-Vă să ne daţi tot sprijinul, ca să putem realiza aceasta nouă etapă în desvoltarea noastră naţională şi culturală din Bihor.

In liniamente generale scopul acestei reuniuni ar fi promovarea culturală şi socială, precum şi economică a femeilor române, înfiinţarea şi sprijinirea şcoalelor de fete, desvoltarea şi răspândirea industriei de casă, ajutorarea femeilor ajunse în văduvie ori mizerie.

Drepturile şi datorinţele speciale ale membrelor se vor stipula în statutele reuniunei la adunarea de constituire. Drept aceea Vă rugăm să participaţi şi să îndemnaţi cât mai multe femei la participare la adunarea de constituire, ce se va ţinea în 8 Iunie în scalda Püspökfürdö la orele 5 p. m.

La caz, că din motive ponderoase nu aţi putea veni, Vă rugăm să-l avizaţi pe dl Dr. Aurel Lazar advocat aici, că aţi luat notă despre înfiinţânda reuniune şi că ne veţi da tot concursul şi sprijinul în activitatea noastră.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituirea biroului ad hoc.
3. Deciderea asupra înfiinţării reuniunei.
4. Staverirea statutelor.
5. Inscrierea membrilor.
6. Alegerea prezidentei şi a comitetului executiv.
7. Inchiderea adunării.

Din şedinţa comisiunei exmise pentru organizare.

Oradea-mare, la 16 Mai 1914 st. n.

Cu toată stima:

Elena Horvath, m. p. *Gabriela Dr. Mangra,* m. p. *Nora Dr. Rozvan* m. p. *Lucia Dr. Zigre,* m. p. *Cornelia Dr. Kiss,* m. p., *Aurelia Dr. Papp,* m. p. *Aurelia Vulcan,* m .p. *Dr. Aurel Lazar,* m. p.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

	— 20 Maiu.
Grâu pe Maiu	14.—
Grâu pe Octomvrie	12.43
Secară pe Octomvrie	9.86
Ovăs pe Octomvrie	8.23
Porumb pe Maiu	7.34
Porumb pe Iulie	7.56

Bibliografie.

La librăria „Concordia" se află de vânzare revista **„Convorbiri Literare"** nr. 1, 2 şi 3, á cor. 1.75 numărul, plus 20 fil .porto.

A apărut o valoroasă carte a dnei **Ecaterina colonel Sterlad** intitulată *„Buna menajeră".* Carte de bucate practică, conţinând bucătăria română, franceză, germană, tot felul de prăjituri, dulceţuri, înghetate precum şi bucătăria vegetariană. Ediţie nouă, revăzută complect şi ilustrată cu mai multe figuri. Cartea are format mare cu peste 340 pagini. Preţul cor. 5, plus 30 fil porto.

De vânzare la librăria *„Concordia"* Arad, str. Deák Ferencz nr. 20.

POŞTA REDACŢIEI.

Ceregan, Becicherecul-mic. Nu se poate.

D. Nandriş, Viena. D. Goldiş vă roagă să-i comunicaţi adresa dv., deoarece pe coperta scrisorii a fost ştearsă.

B. B. Reproduceri după cele mai frumoase tablouri de Grigorescu (20 feluri) sunt de vânzare la *librăria „Concordia"* din *Arad.* Preţul unui tablou cor. 2.50.

POŞTA ADMINISTRAŢIEI.

Dionisie Deac, Boncznyires. Am primit 10 cor. în abonament. Incă 8 cor. aveţi de plătit pe 1914.

Ioan Mihalca, Egeres. Am primit 30 cor. în abonament până la 30 Noemvrie a. c.

Petru Raica, Şuştra. Am primit 14 cor. în abonament pe quart II şi III 1914.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Din public.

— Corespondenţă din Brad. —

Domnule Director!

In Februarie a apărut în ziarul Dvoastră o corespondenţă din Brad. Un anonim —„*e*—" a răspuns în „Drapelul" într'un ton agresiv trăgând în noroiu activitatea profesorului Boneu. Am trimis o rectificare obiectivă la „Drapelul" şi spre marea mea mirare nu am primit cel puţin un răspuns la Poşta Redacţiei, cum se obicinuieşte la toate ziarele conştienţioase din lume. In interesul adevărului Vă rog faceţi loc corespondenţei trimise „Drapelului" în ziarul Dvoastră, care a publicat prima corespondenţă.

In nrul 25 al „Drapelului" a apărut sub titlul „Din falnicul Zarand" o corespondenţă, a cărui autor se ascunde sub poeticul pseudonim „—e—". Pe cât de poetic e numele, tot atât de plină de poezie e şi corespondenţa şi autorul se închipuie, că trăieşte la anul Domnului 2000 şi de acolo citeşte la cronica anului 1914 despre o neînsemnată viaţă de om a profesorului Vasile Boneu. Credem, că vor fi pe atunci — cum zice şi cronicarul Zarandului — zilele îngălbenite şi scrutătorul, dacă activitatea numitului profesor s'ar reduce la aranjarea unei serate de manifestări culturale, ar trece peste ele, ca peste multe altele la ordinea zilei, precum sunt convins, că va trece şi peste falnicul corespondent al Zarandului. Drept aceea răspunsul meu nu se adresează celor de peste 100 de ani, ci contimporanilor, cari cunosc activitatea şi meritele profesorului Boneu şi dacă le expun aici, o fac de dragul adevărului şi al onestităţii, care nu admit pervertiri şi înţepături. Nu am nimic cu d.

Boneu şi de aceea nici nu voi răspunde înţepăturilor, la cari dânsul va răspunde prin ignorare, sau în altfel, cum va crede de bine; dar a recunoaşte meritele adevărate e datorinţa ori cărui om cinstit.

Dintre profesorii din Brad fiecare îşi face datoria după puterile sale — ce nu a tras nimenea la îndoială — valorizându-se pe terenul potrivit firei sale individuale. Aşa şi profesorul Boneu ieşit din vechile şcoli româneşti grănităreşti din Năsăud, întocmirile cari le-a găsit de bune acolo, s'a nizuit a le întroduce şi în Brad. In lipsa mijloacelor materiale a aranjat reprezentaţiuni teatrale şi din venitele acestora a înfiinţat întâiaş dată fondul morboşilor, care din un început modest (venitul curat al primei producţiuni teatrale a fost 100 fl.) azi are un capital de 14.000 cor. In dreptul statutelor făcute tot de profesorul Boneu au intrat ca membri în acest fond şi profesorii şi dela 1890 încoace testimoniile copilaşilor zărăndeni nu sunt reţinute din partea direcţiunei gimnaizale până-şi vor achita datoria pentru medicină.

In anul 1894 a aranjat cu concursul elevilor gimnaziali o producţiune teatrală şi venitul curat de 32 fl. a format baza „mesei studenţilor", care în urma contribuirilor marinimoase făcute la mulţimea apelurilor lansate de profesorul Boneu — azi deja se bucură de un capital de 28.000 cor. Insuş I. P. S. Sa metropolitul Meţian a contribuit cu 500 cor. recunoscând prin scrisoarea sa meritele profesorului Boneu pentru înfiinţarea acestui fond.

In anul 1904 după o muncă grea de 10 ani a pus în activitate „Reuniunea de înmormântare", care în prima faşe s'a primit cu zimbet şi dispreţ din partea multora, ca o încercare pornită din vânt, şi azi are peste 300 de membri, distribuind în 10 ani ajutoare în suma de 14.000 cor.

Dela 1902 încoace a îmbrăţişat cu toată căldura inimii cauza meseriaşilor, ca unindu-i, să se întărească şi formeze o clasă medie puternică, ca în alte oraşe româneşti. A aranjat cu ei ani de-a rândul producţiuni teatrale, i-a instruat el însuş cu mult chin şi vai, fiindcă mulţi nu posedau nici limba. Din venitul acestor reprezentaţiuni a înfiinţat un fond pentru ajutorarea ucenicilor şi sodalilor meseriaşi români, ce dispune de 2000 cor. In anul 1911 a înfiinţat „Industria" tovărăşie industrială de ajutorare pentru binele meseriaşilor şi când adunarea membrilor a hotărît deschiderea unui „Consum" — prezidentul Boneu a lucrat cu toată încrederea pentru prosperarea consumului. Nereuşita îşi are explicarea în anii răi financiari din urmă. „Industria" însă prosperează pentru binele meseriaşilor noştri români din Brad, de cari putem fi mândri.

Şi omul acesta le-a făcut toate fără nici o reclamă şi fără nici o remuneraţie, sau beneficiu personal.

Fondul morboşilor, masa studenţilor, reuniunea de înmormântare, Industria, sunt cele mai bune dovezi despre iubirea de adevăr al falnicului corespondent al Zarandului, care de altcum pare a fi necunoscător al stărilor interne din Brad, că cei ce ies pe aceeaş poartă, nu se pot aşeza sub o căciulă. Făcând apel la dnii: Radu, Gherman, Suciu, ca la nişte antipozi ai dlui Boneu — deşi noi protestăm, că numiţii domni nu ar lucra pentru binele comun — zice:

„Ori ce credeţi dlor profesori Radu, Gherman, Suciu etc..." E adevărat că străinul îl vede pe d. Gherman ieşind dela prelegeri pe poarta gimnaziului, dar se ştie, că e unul dintre bunii învăţători ai şcoalei poporale din Brad. Deducem deci, că corespondentul e un trecător prin Brad, care nu a fost bine informat.

Autorul corespondenţei să întrebe mai bine pe oamenii din Brad, dacă e adevărat ce scriem noi şi credem, că atunci va răspunde şi dânsul: strigându-şi numele ca un cuc „—e—".

Un domn din Brad.

Dr. HOFFMANN JENŐ
institut de phisikotherapias
BUDAPEST, Váci-körut 51.
TELEFON: 53-87.
Băi Röntgen, electricitate, de apă etc., masaj d'Arsonvalisatio, sistem suedez şi vibratio. Vindecare de nervi, stomac şi intestine, vindecare cu electricitate pentru slăbire, aesthetică. Boale femeieşti, dureri de cap, insomnie. (E 2063)

Mulţămită publică.

Cu prilejul seratei artistice-literare, aranjate în Beiuş la 2 Mai a. c., în beneficiul ziariştilor români, de despărţământul „Astrei" cu concursul filialei fondului de teatru şi a reuniunei de muzică şi cântări „Lira", au încurs următoarele sume:

Dela Dl Dr. Ioan Ciordaş, advocat şi preş. desp. 30 cor.; dela d. Dr. Constantin Popoviciu, advocat 20 cor.; dela d. Dr. Gheorghe Mureşan, medic 15 cor.; dela internatul de băieţi gr. cat. 18 cor. 80 fil.; dela doamnele şi domnii: Il. Sa Dr. Demetriu Radu, episcop, Dr. Petru Hetcou, Alexandru Gera dir. dominal, Ioan Petra contabil, Familia directorului gimn. V. Ştefanica, Dr. Cornel Papp, advocat, dna Bibiana Dr. Nyeş, soţie de medic, Familia Ciumpe şi „Lebeda" câte 10 cor.; Familia Erdélyi 9 cor.; Familia Dr. Valeriu Hetcou şi familia Dr. Constantin Pavel câte 8 cor.; văduva Radu Gedeon, Familia Vacarescu, Internatul gr. cat. de fetiţe, familia Papluca câte 6 cor.; familia Moise Popoviciu, familia Ţiţ, Dr. Augustin Ciavici, advocat, familia Georgie Ardelean, Georgie Papp, preot în Agriş, Ilarie Crişan, Augustin Blăşianu, Dr. Ioan Cosma advocat, Ioan Bogdan comerciant, Gavriil Szilágyi, George Tulbure ref. în Oradea-mare şi Dr. Traian Păscuţiu câte 5 cor.; văduva Lazar Muţiu, Arsenie Golumba, preot în Berzasca, familia Marele, pădurar în B.-Urviş, familia Chidioşan, Dr. Hetcou A. advocat, Dr. Schvirere M. medic şi Ioan Iepure câte 4 cor.; P. Popescu, preot în Gornea-Liubcova, familia Nicolae Cernău, Ioan Delan, A. Nuţiu, profesor, familia Mladin, Aurel Papp, preot în Socodor, dna Dr. A. Pteancu, soţie de profesor, familia Opriş şi Gheorghe Bolcaş câte 3 cor.; familia Vazar, Ioan Buşiţa, profesor, Silviu Tămaş preot, Victor Maiorescu, Terenţiu Popoviciu, doamna Blaj, familia Roşiu, învăţător, Dr. Faust Selagian, advocat, Gavril Criste, preot în B. Sânmărtin, Dr. Gheorghe Hetcou, profesor, Ioan Georgescu, profesor, A. Cosma prefect la internatul gr. cat. de băieţi, Traian A. Pinteru, cand. de adv., Ilie Criste, prefect la internatul gr. or., Alexandru Mâneran, cand. de preot, Junc, fotograf, Dr. N. Bolcaş, advocat, Florica Nemeş, Fitero, rigorosant în drept, V. Corbu şi Gh. Meze câte 2 coroane; Gavril Cernău, Nicolae Papp şi Ileana Hoza câte 1 cor. 20 fil.; Al. Riţ, Vasilie Bodin, Efrem Ţigu, învăţător în Pocola, A. Criste, Iuliu Crişan, Iosif Vancu câte 1 cor.; R. Ioja, P. Bolcaş, V. Morariu, M. Veliciu, C. Todan, T. Mornăilă, P. Maliţa, C. Poynar, Oct. Botta, Secoşan, C. Popa şi Beşan studenţi în internatul gr. or. câte 50 fil. D. Jurca, Fersigan şi Moiş câte 50 fil. — Un plus de 1 (una) cor. De tot a incurs 397 cor. 70 fileri, spesele au fost 209 cor. 46 fil., iar venitul curat e 188 cor. 24 fileri, care sumă s'a predat directorului despărţământului dlui Dr. I. Ciordaş, spre a o trimite, ca un mic dar, fondului ziariştilor români. Trimitem salutul şi sincerile noastre mulţămiri tuturor, celor ce, cu obolul lor, au contribuit la reuşita materială a acestei serate.

Ne aducem aminte cu recunoştinţă de d-na „Viora din Bihor", iniţiatoarea seratei, de d-na Lucreţia Mureşan, m. Dr. T. Păscuţiu, de domnişoarele Valeria Ştefanica şi Irina Ciortea, de profesorul Ioan Buşiţa, neobosit muncitor al reuniunilor noastre de aici, şi de celalalt conmuncitor profesor Dr. Constantin Pavel şi pentru frumoasele prestaţiuni şi prinoasele aduse pe altarul naţiunei, îi rugăm să primească şi pe aceasta cale mulţămirile noastre cordiale.

Pentru comitetul despărţământului „Astrei" Beiuş.

Moise Popoviciu,
secret. desp. „Astrei".

(Po 2134)

Dr. Gheorghe Hotăranu
MEDIC-UNIV.
ordonează str. Batthyányi nr. 29.
Ho 2098

„Timişiana"
institut de credit şi economii în Timişoara.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de funcţionar superior la institutul de credit şi economii „Timişiana" în Timişoara se publică concurs cu termin până la 1 Iunie st. n. 1914.

Reflectanţii au să dovedească cunoaşterea perfectă a limbelor română, maghiară şi germană atât în scris, cât şi în vorbire, că au absolvat o şcoală comercială superioară cu succes bun şi praxa de până acum.

Concurenţii să-şi formuleze pretenziunile de salar.

DIRECŢIUNEA.

(Ti 2137)

Caut un scriitor
cu practică deplină pentru cancelaria mea din 1 Iulie începând, pe lângă condiţiuni favorabile. Se recere cunoştinţa limbilor române, maghiare şi germâne. Cei ce scriu cu maşina sunt preferiţi. A se adresa direct în scris ori în persoană, dovedind practica de până acum.

Dr. Lucian Georgeviciu
(Ge 2138) advocat, Temesrékás.

CONCURS.

„Câmpiana" institut de credit şi economii în Mociu (Mócs, Kolozs megye) caută

un practicant

absolvent de şcoala comercială, cu salar anual de cor. 1000. — Cei cu practică vor fi preferiţi. Postul e de ocupat îndată după alegere.

DIRECŢIUNEA.

Ca 2136

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE
şi cură fisicală-dietetică al doctorului
LAZAR POPOVICI
WIENA, XIII (Hietzing) str. Eduard Klein nrul 33.
în imediata apropiere de parcul împărătesc Schönbrunn. Po 2101
Prospecte şi desluşiri gratis.

Cea mai bună carte bisericească!
CANTORUL BISERICESC
sau cuprinsul vecerniei, utreniei liturgiei pe 8 glasuri, împreună cu rânduiala serviciului tuturor sărbătorilor de pe întreg anul şi a tipicului bisericesc. Aranjat de învăţătorul **George Bujigan.** Aceasta carte nu trebuie să lipsească din nici o biserică, precum din nici o casă creştină. Cu peste 450 pagini. Preţul unui exemplar broşat e 10 cor., legat în pânză 12 cor., în pele 14 cor.
De vânzare la:
Librăria „CONCORDIA" (Tribuna),
ARAD, strada Deák-Ferenc nrul 20.

S'a finit cu viața!

Pentrucă noul remediu din Fiume e o atare invențiune de sistem nou care omoară cu siguranță pe cei mai de nesuferit și uriciosi dușmani ai femei de casă, cari sunt insectele de bucătărie.

„DEGANIN" e neapărat de lipsă și la economia de câmp că nimicește păgubitoarele insecte și furnici.

„DEGANIN" e pentru fiecare grădinar un așa articol indispensabil ce salvează plantele și cu deosebire rozele le eliberează de stricăciosii parasiți (păduchi de rose).

„DEGANIN" nu-i iertat să lipsească din nici o Cofetărie, Covrigărie, Magazine etc., pentru că prin aceasta ajunge fiecare proprietar la curățenia dorită.

„DEGANIN" e preferit și din acel motiv fiind constatat oficios și de autoritatea Chemico-Medicală că nu conține nici o sustanță veninoasă dăunătoare omenimei și totuși e cel mai cu efect remediu de acest soiu, dovadă sunt și multele recunoștințe primite, dintre cari alătur unele în prețcurent.

1 kg. „DEGANIN" și 4 kg. Caiea se trimite francat. — Spedițiuni de „DEGANIN" dela 5 kg. în sus se expedează francat și cu 10% rabat.

Modul de folosit gratis. — Se caută Agenți.

— — 1 kgr. numai 3 cor. — —

1 kgr. Caiea fină și aleasă numai 2 Cor. 80 filerl.
1 kgr. Caiea fină mărgele numai 3 Cor. 20 filerl.

Prețcurent gratis!

F. A. DEGAN. — Fiume.

SCRISORI DE RECUNOȘTINȚĂ

Nr. 14516/1913. Spectabilă Firmă

F. A. Degan **Fiume.**

Vre-o câteva despărțăminte, dar cu deosebire culina Institutului nostru era de un timp încoace deadreptul infectat de șvabi, spre a căror stârpire n'a folosit nici unul din pravurile comune. Din întâmplare un amic al nostru ni-a amintit de invențiunea D.-V. cu care de asemenea am făcut probă și spre marea noastră surprindere praful D-tale ne-a curățit toate localurile și ne-a scăpat de uriciosii gândaci. În toată conștiința putem recomanda ori cui productul Dv., ca remediu excelent în toată privința și de un rezultat sigur.

Direcțiunea Spitalului Civil—Fiume
Dr. Sichich, director.

Rog a-mi trimite 6 pachete „Deganin". Am făcut experiența celor ce mi-ați mai furnizat și rezultatul satisfăcător este spre lauda produsului D-v.

Alexandru Constantinescu
Ministrul Agriculturei și Domeniilor. București.

Am folosit praful „Deganin" ordinat la D-ta în apartamentele unei case de ale mele de închiriat și cu bun succes..., l-am folosit și la stârpirea păduchilor de rose, — ba chiar și la insectele produse de mucezeală... și preste tot locul a folosit

Debreceni Lajos
Cavaler al Ordului Francisc Iosif, fabricant de cârnați și salamă în Debrecen.

Vă rog mai trimiteți-mi 5 kgr. de praf „Deganin", am fost tare satisfăcut cu expediția precedentă. Praful lucră cu efect.

Berthold Frentz și fiul, cofetărie și Cafea Sibiiu.

(De 2111—20)

Ifj. Rózsa Gyula

„UNIO", fabrică mecanică de ghete, sandale și pantofi

Budapest, VII. ker., Dohány-u. 16—18.

TELEFON: 93-75

Prețurile sandalelor, per duzină:

Nrii 20—25	cor. 32·—	(Ro 2102)
„ 26—28	„ 42·—	
„ 29—34	„ 52·—	
„ 35—41	„ 62·—	
„ 42—45	„ 72·—	

Cantitatea de producție zilnică 450 perechi.

Ceapă egipteană.

1 kg. costă . . . . —·50
100 „ „ . . . . 45·—
1 „ cartofi noi . . —·36
Brânză de munte 1·80 și 1·10 coroane.
Cascaval 1 kg. . . . 2·20

Se capătă la:

I. G. EREMIE

comerciant

BRASSÓ, str. Hirscher numărul 1, sub podul Batușilor. (E 2135)

Casa fondată în 1901.

Mii de inși

binecuvântă mijlocul nutritor de întărire

„Kárpátia"

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai crâncenă tusă.

„KÁRPÁTI" e un mijloc excelent contra boalelor de astmă, răgușeală, constipație, precum și la boale de gâtlej, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.

1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de 700 grame cor. 5.—.

De vânzare la:

Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

Ho 1846—30

Mo 1222

TELEFON: 11-75.

Mokos Sándor

VOPSEȘTE! CURĂȚEȘTE!

Primește spre vopsire și curățire chimică haine de femei, bărbați și copii. Pentru comoditatea on. public am deschis o prăvălie în Zöldfa-Passage nr. 93. — Spăl gulere și manșete în mod inexcepționabil.

Fabrica: strada Kőrös nrul 13.

Localuri colective: în Zöldfa-Passage nr 93 și în str. Rákoczi 7.

— Prețuri fixe! —

Mokos Sándor
Oradea-mare (Nagyvárad).

Bătăturile,

în 907

scortoșenia pielei, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN"

1 sticlă 1 cor., francată
1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacie la „CORONA" la Győr.

Lucrări

de acoperire cu țigle și ardesie

cu garanță pe un an, cu prețuri convenabile și în mod specialist execută

Rácz György

maestru de acoperit cu țigle și ardesie

Arad, str. Mikes Kelemen nr. 17.

La dorință merg la fața locului atât în provincia cât și în localitate.

(Ra 1978)

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911-1912

Vin alb	82	62
Rizling	86	64
Roșu de Minis	110	100
Carbenet	115	—

Vinuri noi din anul 1913

Vin alb	50.—
Rizling	52.—
Siller	54.—

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expedează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de doauă luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Balsamul farmacistului A. THIERRY

e veritabil **numai dacă are marca de scutire călugărița.** Are efect excelent la boalele organelor de respirare, tusă, îmbăloșare, răgușală, catar de gât, boale de plămâni, lipsă de apetit, mistuire neregulată, boale holerice, influență, cârcei în stomac, etc. etc.

12 sticle mici, sau 6 sticle mari, sau 1 sticlă mare pentru călătorie 6 cor. 60 fil.

Alifia Centifolia

a farmacistului

A. THIERRY

are efect excelent contra oricăror răni învechite din cancer, inflamații, aprinderi, carbunculus, pentru îndepărtarea obiectelor străine, face de prisos operațiunile dureroase, împiedecă inveninarea sângelui. 2 tegle 3 cor. 60 fil. trimițându-se banii înainte sau cu ramburs. — De vânzare în Budapesta la **farmacia TÖRÖK I. precum și în cele mai de seamă farmacii din țară.**

În cantități mari în drogheriile: **Thalmayer és Seitz, urmașii lui Kochmeister, Radanovits Testv.** Unde nu se găsește să se ceară direct dela proprietarul: Ke 2030

A. THIERRY, farmacie la „Ingerul păzitor" Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

Iusztin József, măsar p. clădiri și mobile

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi-ut 6.

Pregătește orice lucrări din acest ram, atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru **școale, biserici, locuințe, birouri** etc., din **material bun și uscat după model sau combinație proprie.**

Prețuri convenabile.

Serviciu coulant se garant.

Ju 1549

în mai multe rânduri decorat. ıı Fondat în anul 1884

Heckenast János

constructor de altare, sculptor și auritor. Restaurătorul diecezei de **Szombathely.**

Pregătește: iconostase, altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă la renovarea altarelor vechi. — Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii. Primește spre aurire tot ce se ține de această branșă. He 1400

Prețuri moderate. ıı Condițiuni favorabile de plată.

SCHWALB ADOLF fia VILMOS

tinichigiu și mier.

BUDAPEST, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul str. Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru oleu, lack ori petroleu, facle, lămpi de carbid și alte articole technice.

Cassete pentru bani.

Cataleg trimit gratuit și franco.

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA"

SOCIETATE PE ACȚIUNI **ARAD,** STR. ZRINYI NRUL 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie, ca: *mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat* și *mașini de vărsat clișeie*, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare totfelul de *opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocațiale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri.* Anunțuri funebrale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

CEASURI PENTRU BISERICI.

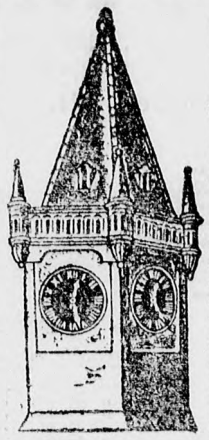

SZÁNTHÓ GYULA

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,

Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanță pe mai mulți ani. Prețcurent la dorință se trimite gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

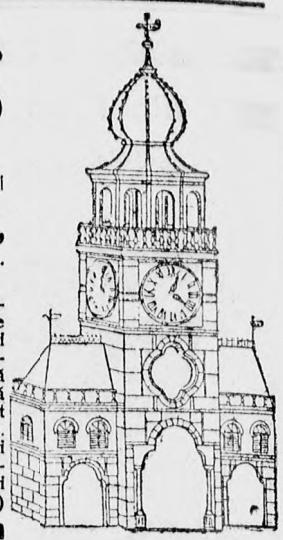

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

2500 de garnituri cu benzină p. îmblătit a liferat fabrica mea în ultimii 10 ani.

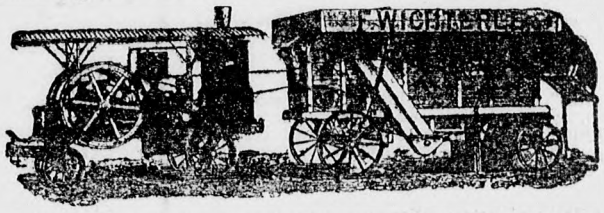

Numărul lucrătorilor: în anul **1878: 20.** In anul **1913: 1050.**

Aceste cifre garantează **calitatea excelentă a motoarelor noastre cu benzină, uleiu brut, motoare absorbitoare de gaz și locomobile cu vapori.**

Mașini de secerat și totfelul de mașini agricole și accesorii în favorabile condițiuni de plătire. E 2062

Wichterle F., fabrică de motoare și de mașini.

Filiala în Budapesta: V., Váczi körut 43|1.

Se caută agenți!

Atențiune! Atențiune!

JOHANN KLEIN, mașinist diplomat.

Atelier de lăcătușerie pentru edificii, mașini și lucrări artistice, atelier pentru reparaturi de mașini, Cépire mantogea și strugărie de metale cu putere motorică proprie la

Biserica-Albă, (Fehértemplom) str. Capelei, casa proprie.

Aduc la cunoștința on. public, că restaurarea atelierelor mele instalând

un motor 14 PH. cu olei brut și 3 noue mașini ajutătoare e terminată.

Renovarea aceasta a atelierelor mele și mașinele ajutătoare cari le-am avut și mai nainte, îmi dau posibilitatea de **a lifera stimaților mei mușterii lucrări și mai ieftine și mai exacte.**

Lucrările urgente se iau imediat în lucrare.

Totodată aduc la cunoștința celor interesați că mi-a sosit

Legătoarele Original Standart (Manilla)

și le vând cu cele mai ieftine prețuri.

Pentru binevoitoare număroase comande rog cu stimă

Ke 1095 **JOHANN KLEIN.**

Rog! Atențiune! Rog!

Pentru evitarea neînțelegerilor, rog a nu confunda firma mea cu alte firme asemănătoare.

Cel mai vechiu magazin şi atelier de reparaturi în ARAD, de biciclete, maşini de cusut şi gramafoane.

Ha 1980

Declar în modul cel mai hotărât, că Bicicletele „Original Victoria" şi „Puch" precum şi maşinile de cusut Pfaff" sunt de vânzare exclusiv numai la mine.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér nr. 5/6.
Timişoara—Iosefin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi ut nr. 14.

Vânzare exclusivă de maşini şi plăci Pahté, gramafoane „COLUMBIA" şi originale şi cele mai noui plăci româneşti.

Mare atelier special de reparaturi.

Maşini de cusut „SINGER" cu preţuri foarte ieftine.

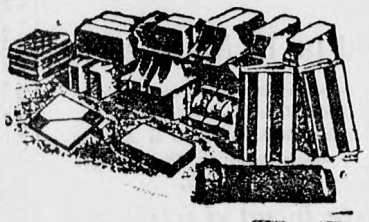

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment şi întreprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

(Bo 1742)

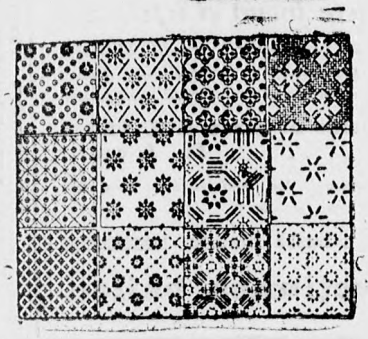

Execută: **padinentări de terazzo, granit, mozaic, beton, cheramit şi mozaic:** precum şi **canale de beton şi fundamente pentru maşini,** lucrări de ciment şi beton, iesle, fântâni arteziene şi basenuri, poduri etc. cu preţuri moderate şi serviciu prompt — Pe lângă preţul de fabrică se mai capătă ţement de beocin şi portland.

ATENŢIUNE!

Izvoarele naturale de apă ferbinte 36—37° C. care conţin ***apă minerală, puţioasă*** *recomandată de medicii experţi în contra* ***reumatismului, junghiuri, morburi de os, pele*** *şi alte morburi. Izvoarele se află de pe timpul Turcilor, dar acuma s'au aranjat din nou foarte luxos şi cu toate comodităţile moderne recerute se vor deschide cu* ***1 Iunie a. c. st. n.***

Băile se află în ***Alvácza*** *(Hunyad megye) într'un jur splendid în alvia Crişului alb încunjurat de munţii Apuseni în mijlocul pădurilor cu un parc frumos şi cu o climă foarte sănătoasă; fiind apărată de vânturi şi praf. — Atât pentru bolnavi cât şi pentr sănătoşi loc de distracţie foarte acomodat.*

Inaintea parcului splendid al băilor se opresc motoare a liniei ferate Arad-Csanád care circulează de 8 ori la zi.

Muzică bună românească, care concertează zilnic. Culină şi beuturi bune cu preţuri moderate. — Corespondenţă în orice limbă. — Abonamente se roagă a se însemna şi înainte la direcţiunea băilor din Alvácza (posta în loc). *(Di 2133)*

Direcţiunea.

Spirtul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat contra durerilor provenite din podagră, ischias, reumă şi totfelul de răceli. — După câteva frecări durerile membrelor suferinde încetează definitiv. Are efect sigur şi la boale învechite şi neglijate.

MODUL DE INTREBUINŢARE:

Dimineaţa la sculare şi seara la culcare locurile suferinde să se frece îndelung cu puţin **spirt de reumă.** După frecare partea suferindă să se învăluie cu o haină caldă.

Preţul unei sticle 1 cor.

Sa 572

Preparator:

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger" — Erdőszentgyörgy.

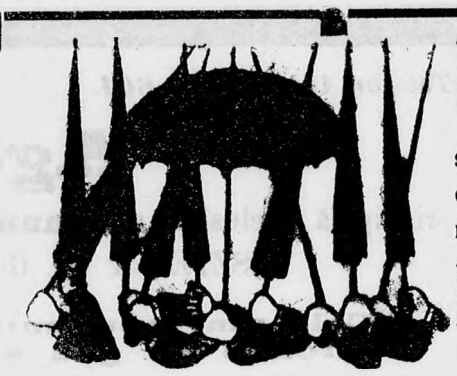

Unde

se pot cumpăra cele mai bune şi mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutăţile cele mai moderne — **En-tout-cas** şi ploiere pentru dame şi bărbaţi în executare perfectă şi estetică, de calitatea cea mai bună şi cele mai moderne

albituri pentru bărbaţi

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeşi de modă albe şi colorate; GULERE şi MANGETE albe şi colorate; BATISTE de buzunar; BRATELE; CRAVATE pentru gulere simple şi duple; CĂMEŞI din păr de camilă; CIORAPI şi alţi articlii de modă p. bărbaţi în sortiment bogat şi cu preţurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee şi prăvălie de articlii de modă pentru bărbaţi

SIBIIU (Nagyszeben), Piaţa mare, palatul „Bodenkredit".

Farmacia la »SFT. STEFAN«

JOSEF RASTÄDTER, farmacist

Vârşeţ (Versec) Promenada Andrássy.

Recomandă p. t. publicului următoarele specialităţi medico-farmacentice:

Cremă de liliac (scumpie). Se poate întrebuinţa ziua şi seara! Intrebuinţarea ei dă pielei, obrazului şi mânilor o fineţă şi o culoare albă fermecătoare. — **1 borcan 1 cor.**

SĂPUN DE LILIAC foarte aromat **70 fileri**, 3 bucăţi **2 cor.**

Pudră de liliac e cea mai bună şi de tot inofensivă. Dă obrazului o prospeţare întinerită şi-l apără de influinţa stricăcioasă a vremii. — In depozit în culorile albă, rosa şi crem. Pudra de liliac e mai fină, delicată şi mai mătăsoasă decât orice alta pudră!

Preţul unei cutii de aceasta pudră eminentă 1·20 cor.

PASTĂ PENTRU OBRAZ Dr. Lehmann, înlătură cu siguranţă orice pată, **pistruele** şi toate necurăţeniile pielei de pe obraz şi mâni. **Preţul** unui borcan mic **60 fil.**, un borcan mare **1 cor.**

POMADĂ DE TANACHININ, promovează creşterea părului şi întăreşte rădăcina părului. — **Un borcan 1 cor.**

SPIRT PENTRU PĂR contra mătreţei şi a căderii părului **1 cor.**

UNSOARE DE CASĂ ARNICA pentru orice rană. Vindecă excelent! Un indispensabil leac de casă.

Doze mici 70 fileri., doză mare 1 cor. 50 fileri.

UNSOARE PENTRU VÂNĂ DE AUR (Hemoroiri) 3 cor.

(Sute scrisori de recunoştinţă şi mulţumită).

Afară de articolele înşirate mai ţin în depozit în farmacia mea toate specialităţile din ţară şi străinătate.

Săpunuri şi parfumuri englezeşti şi franţuzeşti.

Bandaje şi articole chirurgicale din gumă în calităţile cele mai bune.

Expediare pe poştă cu rambursă zilnic.

(Ra 1094)

Băile şi apele minerale sunt luate în întreprindere de soc. pe acţii curat românească „HEBE". Prezidentul direcţiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Singurele băi (scalde) şi ape minerale româneşti în Ungaria.

Băile dela Sângeorgiul-român (Oláhszentgyörgy, Beszterce-Ászod megye) cu apele minerale „HEBE".

La poalele munţilor nordice ai Transilvaniei în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiul-român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerciu poartă numele de „HEBE".

Apa „HEBE", pentru cantitatea mare de **carbonat de sodiu, clorure metalice** *şi* **acid carbonic** *ce conţine, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebuinţează ca* **cură de beut** *cu cel mai mare succes la toate boalele acute şi cronice de stomac şi intestine, la* **constipaţie cronică**, *la* **iperemie de ficat**, *la* **disolvarea pietrelor de beşică, biliare şi de rinichi, la emoroide, la benoragie** *şi* **catare de mitră.**

Ca bae (scaldă) influinţează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonitice, parametritice etc. precum şi deosebitele boale de piele.

Băile se deschid la 15 Maiu st. n.

O mulţime de odăi corăspunzător mobilate stau la dispoziţia publicului cu preţul de **2—5 cor** *la zi, în hotele şi vile.*

Inainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie şi după sezonul mare, dela 25 August până la 30 Septembrie, atât la băi cât şi la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună şi ieftină.

Onoratului public îi stau la dispoziţie: jurnale, bibliotecă, piano şi tenis, Parc şi alee (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalţii munţi din vecinătate. Muzică permanentă.

Preţul unei băi calde de clasa I. K. 1·20
„ „ „ „ „ „ II. 1 cor.

Calea ferată are staţiunea în loc, unde în orice timp stau trăsuri comoade la dispoziţia onor. public.

Prospecte trimite franco.

(Se 2110) **Direcţiunea băilor.**

Băile şi apele minerale sunt luate în întreprindere de soc. pe acţii curat românească „HEBE". Prezidentul direcţiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Cereţi gratis marele preţ-curent ilustrat.

Telefon interurban 604. *Telefon interurban 604.*

Agentura

principală exclusivă a **renumitei fabrice de motoare** R. H. LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

Cele mai noui motoare de benzină, absorbitoare de gaz şi motoare cu ulei brut.

Garanţă deplină.
Consumaţie puţină de benzină.

Manuare simplă.
Durabilitate extraordinară.

Fără perturbări în lucrare.

GARANŢA deplină p. îmblătit şi pentru puterea de lucrare.

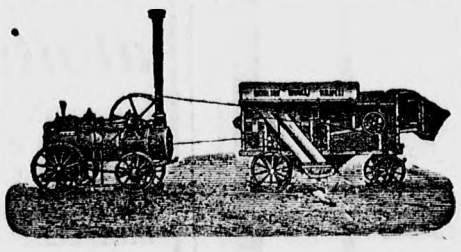

CONDIŢII favorabile de plătire (pe mai mulţi ani).

Schimb de motoare şi batoze uzate.

FRAŢII BURZA cea mai mare firmă românească, magazin de motoare, maşini de îmblătit şi totfelul de maşini agricole.

ARAD, Piaţa Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesaţi le serveşte cu explicaţii şi prospecte.

In scopul de a lega afaceri merge în persoană pe cheltuiala proprie la faţa locului.

Mare magazin de vehicule şi maşini de îmblătit cu aburi.

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe a. [illegible] în Arad. — Editor-responsabil: Atanasie H. Imăgian.